

Analyse Griffie jaarstukken 2025

Belangrijkste conclusies:

- *Financieel sluit 2025 positief af met een jaarresultaat van € 85,3 mln. (begroot resultaat € 30,28 mln., waarvan € 28,46 mln. vrij besteedbaar wordt toegevoegd aan de algemene reserve en € 56,85 mln. over wordt geboekt naar 2026 voor lopende verplichtingen.*
- *Ook in 2025 is er wederom sprake van onderbesteding. Het resultaat wijkt 65% af van het totaal begrote resultaat (totale onderbesteding in 2025 € 55 mln.). Dit is een stuk lager dan in 2024 (€ 105 mln.). Aanscherping van de meerjarige afstemming tussen begroting, fasering en structurele financiering blijven van belang.*
- *Aandachtspunten bij het verlagen van onderbesteding zijn voldoende mankracht, scherpere inventarisatie vooraf, beter inschatten externe afhankelijkheid bij voortgang, effectief projectmanagement en het besef bij het College van GS of plannen en doelstellingen voldoende realistisch zijn.*
- *De financiële gezondheid van de provincie Limburg laat een positief beeld zien. De BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) indicatoren tonen nog steeds een gezonde financiële status van de provincie, maar staan wel onder toenemende druk.*
- *De structurele exploitatieruimte neemt in de meerjarenraming geleidelijk af door de verwachte herijking van het provinciefonds die voor Limburg negatief uit kan pakken.*
- *De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen toont aan dat de provincie Limburg een overschot aan middelen heeft en dat er naar verwachting de komende jaren geen behoefte is aan aantrekken van externe financieringen.*
- *Financieel gezien is er ruimte voor de provincie Limburg om de opcenten motorrijtuigenbelasting te verhogen. De onbenutte belastingcapaciteit bedraagt € 80 mln. in 2025 en € 89 mln. in 2026.*
- *De grootste verschillen tussen realisatie en begroting zitten in de programma's Leefbare steden en dorpen en Financiën en overhead.*
- *Elk beleidskader is afzonderlijk toegelicht in deze analyse. Op het gebied van SMART doelstellingen zijn er verschillen waarneembaar. Aandachtspunten blijven het SMART maken van doelstellingen, kwantificeren en het vermijden van algemene termen bij op te nemen doelstellingen. In hoofdstuk 3 vanaf 3.2. is afzonderlijk aandacht besteed aan alle beleidskaders*

en kan worden gezien hoe er gescoord wordt op doelstellingen. In zijn algemeenheid is er ten opzichte van 2024 sprake van een verbetering.

- Het weerstandsvermogen van de provincie Limburg is met € 927 mln. op goed niveau; er is veel ruimte om risico's op te vangen. De gewogen risico's in de jaarrekening 2025 waarvoor nog geen maatregelen zijn getroffen bedragen € 35 mln. In 2024 was dit € 52 mln.*
- De jaarstukken tonen dat de provinciale financiële exposure de komende jaren duidelijk toeneemt en dat dit risico vooral geconcentreerd is in een beperkt aantal majeure projecten en in de ontwikkeling van de schuld- en liquiditeitspositie. Er ontbreekt een eenduidig overzicht van cumulatieve exposure: individuele risico's zijn beschreven en deels afgedekt, maar de mate waarin de provincie de totale project exposure actief beperkt (via fasering, exit strategie, cofinancieringsvoorwaarden of contractuele garanties) is niet consequent kwantitatief gemaakt.*
- Er is voor een bedrag van ruim € 23,4 mln. afgewaardeerd op deelnemingen. In 2024 was dit € 22,7 mln. Dat betekent een toename van risico's. Provinciale Staten dienen goed en up-to-date hierover geïnformeerd te worden. Dit gebeurt bij deze jaarcijfers 2025 via de paragrafen Portfoliomanagement en Verbonden partijen. Het feit dat bedragen zijn opgenomen in de risicoreserves betekent niet dat het geen risico's zijn. Budgettair is het geregeld en heeft geen invloed op het resultaat, maar het blijft wel een risico.*
- Bij de ontwikkelingen binnen de verbonden partijen is het belangrijk dat Provinciale Staten tijdig geïnformeerd worden over actualiteiten. Voor deze jaarstukken zijn de ontwikkelingen bij de Greenportcampussen, Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo, Holding Businesspark Luchthaven Maastricht en Limburgs Energie Fonds van groot belang. Provinciale Staten worden verder onder andere geïnformeerd door Mededelingen Portefeuillehouder en via voortgangsrapportages in het kader van de Regeling Grote Projecten 2025*
- Voor Holding Businesspark Luchthaven Maastricht B.V. is sprake van een afwaardering van € 19,3 mln. naar een boekwaarde van € 14 mln. en tevens is er sprake van een agiostorting van € 9,4 mln. op basis van het Statenvoorstel uit 2022 Transitie MAA.*

Inhoudsopgave

1.	Opzet analyse van de jaarstukken	4
2.	Financiële analyse van de jaarstukken 2025	6
2.1.	Kengetallen BBV van de provincie Limburg	6
2.2.	Meerjarige ontwikkeling kengetallen BBV Limburg ten opzichte van Nederland	6
2.2.1.	(gecorrigeerde) netto schuldquote (hoe lager, hoe beter)	6
2.2.2.	Solvabiliteit (hoe hoger hoe beter)	8
2.2.3.	Grondexploitatie (hoe lager, hoe beter)	8
2.2.4.	Structurele exploitatieruimte (hoe hoger, hoe beter)	8
2.2.5.	Belastingcapaciteit (hoe lager, hoe beter)	9
2.2.6.	Conclusie naar aanleiding van BBV-kengetallen	10
3.	Analyse van de jaarstukken aan de hand van beleidskaders	11
3.1.	Algemene inleiding	11
3.2.	Perspectief voor het landelijk gebied	14
3.3.	Samen leven en bestaanszekerheid	16
3.4.	Werken aan een toekomstbestendige economie	18
3.5.	Nieuwe energie en leefmilieu	20
3.6.	Leefbare steden en dorpen	22
3.7.	Cultuur en erfgoed voor iedereen	25
3.8.	Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	27
3.9.	Provincie midden in de samenleving	30
3.10.	Financiën en overhead	32
3.11.	Conclusie aan de hand van beleidskaders	32
4.	Overige bevindingen bij analyse van de jaarrekening	34
4.1.	Fraude en non-compliance	34
4.2.	Onderzoeksvragen vanuit Controlecommissie jaarrekeningcontrole 2025	34
4.3.	Aandachtspunten voor de accountantscontrole 2026	35
4.4.	Advies voorspellend vermogen accountant	35
4.5.	Weerstandsvermogen	35
4.6.	Vragen vanuit Controlecommissie (CC)	37
5.	Jaarrekening 2025	39
5.1.	De provinciale balans	39
5.1.1.	Immateriële vaste activa	39
5.1.2.	Financiële vaste activa	40
5.1.3.	Eigen vermogen en resultaat	42
5.1.4.	Algemene reserve (voorheen immunisatiereserve)	42
6.	Ontwikkelingen bij verbonden partijen	42
7.	Openstaande moties en toezeggingen	49

1. Opzet analyse van de jaarstukken

In de Controlemcommissie van 13 maart 2026 is de analyse van de jaarrekeningen geagendeerd. Het voorstel van de Griffie is om de analyse als volgt vorm te geven.

Financiële analyse van de jaarrekening waarbij wordt ingegaan op de volgende elementen:

- De trendontwikkeling van de BBV kengetallen van de provincie Limburg;
- Vergelijking van de kengetallen BBV provincie Limburg met landelijke ontwikkelingen;
- Stand van zaken onderbesteding per beleidskader;
- Ontwikkelingen deelnemingen en verbonden partijen;
- Aandachtspunten accountantscontrole jaarrekening 2025;
- Vergelijkende balansanalyse, waarbij afwijkingen worden verklaard en geanalyseerd;
- Vergelijkende analyse staat van baten en lasten, waarbij afwijkingen worden verklaard en geanalyseerd;
- Actuele ontwikkelingen.

In de Controlemcommissie is nog aandacht gevraagd voor de volgende zaken **(toelichting in 4.6)**.

- Uitgaven aan beleidskaders ten opzichte van de financiering die er volgens dat kader nodig was;
- Verschillen tussen de beleidsdoelen en de daadwerkelijke realisatie;
- Welke zaken worden nu incidenteel gefinancierd, die we eigenlijk structureel incidenteel doen;
- Diepe analyse op belangrijke deelonderwerpen;
- Specifiek aandacht voor financiële risico's en eventuele toekomstige kapitaalbehoefte en ontwikkeling van de provinciale financiële exposure
- Risico's bij grote investeringsprojecten
Binnen de balans, analyse en ontwikkelingen inzicht in de financiële risico's bij majeure projecten en de mate waarin deze risico's door de Provincie worden beheerst.

Om te beoordelen in hoeverre doelstellingen SMART zijn geformuleerd, hanteert de Griffie onderstaande indeling bij de bespreking van de verschillende beleidskaders.

Niveau	Korte toelichting
Niet aanwezig	Het SMART-aspect ontbreekt geheel in de doelstelling; geen enkele verwijzing of uitwerking.
Beperkt aanwezig	Het aspect is slechts summier of vaag benoemd; veel onduidelijkheid en ruimte voor interpretatie.
Voldoende aanwezig	Het aspect is redelijk uitgewerkt; houvast is aanwezig, maar kan nog concreter of vollediger.
Volledig en helder aanwezig	Het aspect is volledig, concreet en eenduidig; geen ruimte voor interpretatie of onduidelijkheid.

Tabel 1

Deze analyse is opgesteld op basis van het Statenvoorstel jaarstukken 2025 (G-26-015), brief GS van 31-03-2026 (GS DOC-00902415).

Aan Provinciale Staten wordt het volgende gevraagd:

Voorstel

1. De Jaarstukken 2025 vast te stellen
2. Het resultaat 2025 ad € 85.302.958 als volgt te bestemmen:
 - a. € 56.846.906 ter dekking van overboekingsvoorstellen
Het totale volume aan overboekingsvoorstellen bedraagt € 120,81 mln. en wordt deels gedekt uit:
 - baten ad € 10,59 mln., zoals specifieke uitkeringen en bijdragen van derden;
 - inzet van bestemmingsreserves ad € 53,37 mln.;
 - het resterende deel dat niet met baten of reserves kan worden verrekend, wordt gedekt uit het resultaat 2025 ad € 56,85 mln. Dit betreft budgetten die, conform eerdere besluitvorming, uit de algemene middelen zijn gedekt. Met algemene middelen bedoelen we het begrotingsresultaat, eerdere jaarrekeningresultaten of de algemene reserve.
 - b. € 28.456.052 toevoegen aan de Algemene reserve
3. De wijzigingsbesluiten inzake de reserves, zoals opgenomen in de jaarstukken 2025, vast te stellen.
4. De 5e begrotingswijziging 2026 vast te stellen.

2. Financiële analyse van de jaarstukken 2025

2.1. Kengetallen BBV van de provincie Limburg

Het BBV¹ schrijft voor dat een set van zes kengetallen² wordt opgenomen in de begroting en in de jaarstukken. De presentatie van de kengetallen uit het BBV en een toelichting op de onderlinge samenhang ervan geeft snel een duidelijk beeld van de financiële positie van de provincie. In samenhang met de hoogte van het totale risicobedrag bepaalt dit namelijk indirect (door de benodigde weerstandscapaciteit) de vrijheid van Provinciale Staten in beleidskeuzes. Met het inzichtelijk maken van een meerjarige ontwikkeling van de kengetallen krijgen PS een beter inzicht in de ontwikkeling van de financiële positie van de provincie.

2.2. Meerjarige ontwikkeling kengetallen BBV Limburg ten opzichte van Nederland

Met ingang van de begroting 2016 is in het BBV voorgeschreven dat in deze paragraaf een set van zes verplichte kengetallen wordt opgenomen. Naast de set van kengetallen wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen.

De kengetallen en de beoordeling geven gezamenlijk inzicht in de financiële positie van de provincie. Teneinde een scherper beeld te krijgen zijn bij elk kengetal de cijfers Nederland (alle provincies) vermeld. Zo zien we hoe Limburg het doet in vergelijking met het landelijke beeld.³

Voor gemeenten bestaan er normgetallen, waarmee een onderlinge vergelijking kan worden gemaakt. Voor provincies is dit niet het geval. Navraag bij IPO leert dat dit een bewuste keuze is omdat dit gebaseerd is op een veel kleinere massa. De hier gepresenteerde cijfers zijn daarom puur vergelijkend.

2.2.1. (gecorrigeerde) netto schuldquote (hoe lager, hoe beter)

Schuldquote	R2024	R2025	B2026	B2027	B2028	B2029
Netto schuldquote Limburg	9%	34%	40%	82%	82%	83%
Netto schuldquote Nederland (alle provincies)	-13%	-19%	-4%	8%	21%	31%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen Limburg	-163%	-146%	-98%	-81%	-61%	-35%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen Nederland	-86%	-120%	-102%	-88%	-76%	-67%

Figuur 1 (Gecorrigeerde) netto schuldquote

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de provincie ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de schuldquote. Bij een negatieve schuldquote heeft de provincie meer vorderingen dan schulden.

¹ Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten?

² De kengetallen zijn: netto schuldquote, netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit.

³ De landelijke cijfers staan op <https://findo.nl/jive>

Uit de geactualiseerde cijfers blijkt dat de netto schuldquote van de Provincie Limburg de komende jaren sterk oploopt, van 9% in 2024 naar 83% in 2029. Met name in de periode vanaf 2027 is sprake van een forse toename.

Uit de feitencontrole is gebleken dat dit te maken heeft met inzet van financieringsmiddelen voor de uitvoering van provinciale beleidskaders in investeringsagenda's. De schuldquote is géén beleidsmatig instrument en volgt volledig autonoom de door PS vastgestelde meerjarenbegroting. Verder is in de feitencontrole het volgende aangegeven.

'De ratio 'Netto schuldquote' is ontwikkeld door de VNG met als doel om beter inzicht te geven aan gemeenten met (grote) schulden en in hoeverre gemeenten haar rentelasten meerjarig (ook bij tegenslag) kunnen blijven voldoen. Een andere interpretatie dan dit kan niet aan deze ratio worden ontleend. De ratio is als zodanig als verplichte rapportage in het BBV opgenomen. Echter, Provincie Limburg heeft nagenoeg géén schuldpositie en tevens een grote verstrekte lening portefeuille. Voor Limburg heeft deze ratio vrijwel geen informatiewaarde en voor het overige een risico om verkeerd te worden geïnterpreteerd. Wij vragen daarom om terughoudendheid in (verkeerde) interpretatie van specifiek deze ratio.'

Ter verkrijging van inzicht in de mate waarin sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote zowel inclusief als exclusief doorgeleende gelden gepresenteerd (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). De gecorrigeerde netto schuldquote blijft voor Limburg gedurende de gehele periode negatief, hetgeen duidt op een samenhangend overschot aan middelen.

Wel is zichtbaar dat dit overschot in de periode snel afneemt, waarbij de gecorrigeerde netto schuldquote oploopt van -163% in 2024 naar -35% in 2029. Dit wijst op een geleidelijke verzwakking van de liquiditeitspositie.

Over de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen is tijdens de feitencontrole het volgende gezegd.

'U wordt geadviseerd om primair naar de 'Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen' te kijken. Deze gecorrigeerde Schuldquote toont dat de Provincie per saldo een overschot aan eigen middelen heeft in plaats van schuld. De Provincie heeft ultimo 2025 feitelijk een beperkte schuld van € 19,6 mln., welke vrijwel volledig rentevrij is. In de Verplichte paragraaf Financiering is de prognose opgenomen dat de schuld tot en met 2030 zal dalen tot € 0,- (nihil). Indien de Provincie aanvullende liquiditeiten nodig heeft, dan zal dit in beginsel door vrijval van verstrekte leningen worden opgevangen. De treasuryportefeuille heeft ultimo 2025 een omvang van ruim € 700 mln. Er wordt geen aantrekking van externe financiering voorzien tot minimaal 2030. De ontwikkeling van de gepresenteerde Netto schuldratio komt voort uit de prognose balans, welke wordt opgesteld binnen de voorschriften van het BBV en rekeninghoudend met de geprogrammeerde beleidskaders en investeringsagenda's. Een balans is een statische momentopname (per boekjaar) en houdt slechts beperkt rekening met feitelijke kasstromen en voornoemde liquiditeitsmanagement vanuit de treasuryfunctie.'

Tijdens de feitencontrole is ook gesproken over de meerjaren liquiditeitsplanning.

'Uitgaande van de meerjaren-liquiditeitsplanning zal in de komende jaren geen aanvullende externe financiering nodig zijn. Mocht dat onverhoopt anders blijken dan zal het gaan om een relatief beperkte leensom die (tijdelijk) voor kortlopende looptijden zal worden aangetrokken in de vorm van kasgeldleningen van enkele weken tot maanden. Op dit kortetermijnfinancieringsproduct zijn de rentetarieven doorgaans gering.'

Ten opzichte van het landelijk beeld scoort Limburg in de eerste jaren nog gunstig, maar verslechtert deze relatieve positie in de loop van de begrotingsperiode, zowel op basis van de netto schuldquote als de gecorrigeerde schuldquote.

2.2.2. Solvabiliteit (hoe hoger hoe beter)

	R2024	R2025	B2026	B2027	B2028	B2029
Solvabiliteitsratio Limburg	75%	73%	73%	70%	72%	75%
Solvabiliteitsratio Nederland	65%	65%	62%	60%	59%	58%

Figuur 2 Solvabiliteit

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie in staat is aan haar langlopende financiële verplichtingen te voldoen. Het eigen vermogen wordt hierbij afgezet tegen het totale vermogen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de provincie of gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van een provincie. Ten opzichte van het landelijk beeld blijft Limburg structureel gunstig scoren. De landelijke solvabiliteitsratio laat een aanhoudende dalende trend zien, van 65% in 2024 naar 58% in 2029. Hoewel het verschil tussen Limburg en het landelijke gemiddelde in de loop van de jaren iets afneemt, blijft sprake van een relatief sterke financiële positie van de provincie Limburg, ook op de langere termijn. De lichte daling heeft onder andere te maken met een daling van de algemene reservepositie.

2.2.3. Grondexploitatie (hoe lager, hoe beter)

	R2024	R2025	B2026	B2027	B2028	B2029
Kengetal grondexploitatie Limburg	0%	2%	0%	0%	0%	0%
Kengetal grondexploitatie Nederland	4%	1%	1%	1%	1%	1%

Figuur 3 Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde) is ten opzichte van de jaarlijkse baten. De grexratio geeft in een percentage weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale baten. De boekwaarde van de voorraad grond is hierbij van belang, omdat deze waarde moeten worden terugverdiend bij verkoop. Het risico op basis van grondexploitatie blijft structureel laag.

2.2.4. Structurele exploitatieruimte (hoe hoger, hoe beter)

	R2024	R2025	B2026	B2027	B2028	B2029
Structurele exploitatieruimte Limburg	25%	20%	10%	8%	8%	6%
Structurele exploitatieruimte Nederland	8%	11%	7%	8%	8%	8%

Figuur 4 Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het provinciefonds en de opbrengsten uit opcenten op de motorrijtuigbelastingen. Dit cijfer helpt om te beoordelen welke

structurele ruimte de provincie heeft om de eigen lasten te dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. De vergelijking met Nederland laat zien dat Limburg een sterkere positie heeft dan andere provincies (tot en met 2026). Dit beeld kan verslechteren als gevolg van de verwachte herijking van het provinciefonds.

Op dit moment blijkt op basis van voorlopige uitkomsten dat het geactualiseerde verdeelmodel sterk nadelig kan zijn voor Limburg. Een tijdelijke tussenoplossing, zoals afgesproken met het rijk en IPO, leidt nu tot een nadelig resultaat van € 9 mln. en is verwerkt in de begroting. Er blijft desondanks sprake van een majeur risico, waarbij de aanvullende impact volgens de laats openbaar gemaakte informatie € 27,6 mln. kan bedragen. Al in mei 2021 is het proces gestart en de uitkomsten worden medio 2026 verwacht.

De dalende trend vanaf 2025 wordt veroorzaakt door het opnemen van enkele begrotingsposten zoals vastgesteld bij de Programmabegroting van 2023, zoals enkele natuuropgaven. Gezien de relatief grote daling vanaf 2026 is het belangrijk hier goed op te blijven sturen. Een belangrijke vraag die tijdens de feitencontrole aan de orde is geweest is hoe deze sturing binnen de provincie plaatsvindt. Hierover is het volgende aangegeven:

‘De sturing op structurele baten en lasten vindt plaats via een combinatie van financiële maatregelen voortvloeiend uit het BBV en interne maatregelen. Enkele belangrijke aspecten hiervan zijn:

- *Risicobeheersing - Identificeren van financiële risico's, zoals de herijking van het provinciefonds, en tijdig en onderbouwd anticiperen op mogelijke gevolgen.*
- *Meerjarige planning – Middels het meerjarig doorkijken in al onze P&C producten is het langetermijnperspectief inzichtelijk en hebben we de mogelijkheid om op toekomstige ontwikkelingen te anticiperen.*

Specifieke maatregelen genomen in onze provincie:

- *Monitoring van de structurele exploitatieruimte: Bij elk Statenvoorstel uit de P&C-cyclus geven we inzicht in de actuele stand van de structurele ruimte. Dit helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte de Provincie heeft en welke bijsturing daarvoor nodig is.*
- *Maatregelen aan de voorkant bij het toekennen van middelen in de begroting: door het versterken van het budgetrecht van PS in de nieuwe Financiële verordening, waarbij vooraf goedkeuring wordt gevraagd aan PS voor de inzet van middelen.*
- *Verder zijn de interne regels bij aanvraag nieuwe middelen aangescherpt.’*

2.2.5. Belastingcapaciteit (hoe lager, hoe beter)

Belastingcapaciteit	R2024	R2025	B2026	B2027	B2028	B2029
Aantal opcenten t.o.v. landelijke gemiddelde (Limburg)	95%	97%	x	x	x	x
Landelijk gemiddelde jaar t-1	102%	99%	x	x	x	x

Figuur 5 Belastingcapaciteit

Tijdens de feitencontrole is gebleken dat de cijfers vanaf 2026 nog niet definitief zijn. Daarom is ervoor gekozen dit nu niet te schatten, maar open te laten.

De opcenten motorrijtuigenbelasting zijn voor provincies de belangrijkste eigen belastinginkomsten. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. In dit geval landelijk gemiddelde tarieven.

Voor de provincies wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van het gemiddelde landelijke gehanteerde tarief voor de opcenten. Het aantal opcenten in jaar t (het begrotingsjaar) wordt hierbij gerelateerd aan het gemiddelde van het aantal opcenten van alle provincies in jaar t-1 en is uitgedrukt in een percentage (95%). Er is dus nog ruimte voor verhoging in de provincie Limburg. De onbenutte belastingcapaciteit bedraagt € 79,8 mln. in 2025 en € 89 mln. in 2026). Dit betekent dat de belastingen in theorie per jaar fors zouden kunnen worden verhoogd.

Uit de jaarstukken 2025 blijkt dat de opcenten motorrijtuigenbelasting (MRB) € 3,27 mln. lager dan geraamd zijn. Over de reden hiervan is tijdens de feitencontrole het volgende gezegd.

'De Belastingdienst verstrekt periodiek een gewichtsuitdraai van het Limburgse wagenpark bestaande uit overzichten met de aantallen personenauto's en motoren, onderverdeeld naar gewichtsklasse en soort brandstof. Aan de hand van de gewichtsuitdraai opgesteld naar de situatie van 28 juni 2024 zijn de opbrengsten aan provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting voor 2025 begroot. De lagere werkelijke opbrengst hangt onder andere samen met de daadwerkelijke samenstelling van het Limburgse wagenpark en met de herverdeling van de motorrijtuigenbelasting in het afgelopen jaar door de Belastingdienst.'

2.2.6. Conclusie naar aanleiding van BBV-kengetallen

De BBV-kengetallen laten zien dat de financiële positie van de provincie Limburg overwegend solide blijft, maar wel onder toenemende druk staat. De solvabiliteitsratio blijft hoog en ligt structureel boven het landelijk gemiddelde, wat duidt op een sterke vermogenspositie. De structurele exploitatieruimte is positief en bevestigt dat de provincie haar structurele lasten kan blijven dragen, al neemt deze ruimte in de meerjarenraming geleidelijk af.

De netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen blijft onverminderd hoog, al neemt deze vanaf 2026 wel af. Echter gezien de sterke vermogenspositie van de provincie Limburg zal dit naar verwachting niet leiden tot het aantrekken van additionele financiering.

Het kengetal grondexploitatie blijft stabiel met een laag risico.

De belastingcapaciteit laat zien dat Limburg nog steeds onder het landelijk gemiddelde zit, waardoor in theorie ruimte bestaat voor aanvullende structurele inkomsten.

3. Analyse van de jaarstukken aan de hand van beleidskaders

3.1. Algemene inleiding

De jaarstukken 2025 vormen het sluitstuk van de financiële cyclus van 2025. Er wordt verantwoording afgelegd over het uitgevoerde beleid en de besteding van middelen in 2025.

In 2025 zette Provincie Limburg in op drie lijnen: initiatief nemen voor landelijke opgaven, uitvoering geven aan beleid en agenderen van lange termijnkeuzes; daarbij formuleerde de provincie acht strategische proposities (o.a. Limburg Centraal, duurzaam Chemelot en de Einstein Telescope), voerde het Limburgs Offensief Stikstof (LOS) acties uit met als resultaat een Rijksbijdrage van €300 mln. voor NOVEX De Peel⁴ en uitbreiding van het ANLb⁵ met circa 1.100 hectare, en nam zij regie op energie-infrastructuur via pMIEK 2.0⁶ en procedures voor belangrijke elektriciteitsverbindingen.

Daarnaast werden gronden rond Chemelot aangekocht om provinciale regie te waarborgen en werd ingezet op grensoverschrijdende samenwerking met België. Tegelijk stond 2025 sterk in het teken van uitvoering: veel projecten uit IPML en andere programma's werden conform planning en binnen budget uitgevoerd, de Leefbaarheidsaanpak ontving meer dan 500 initiatieven (138 gehonoreerd), bijna 7.500 kinderen kregen steun via het Jeugdfonds Sport en Cultuur, twee nieuwe Regio Deals startten en de eerste meldingen voor mijnbouwschade konden vanaf 22 december 2025 worden ingediend. Innovatie en economie werden gestimuleerd met voortgang op Brightlands-campusen, de Brightlands Startup League en een extra investering van €2 mln. in de Vakmanschapsagenda mbo 2030.

Voor de lange termijn leverde Limburg de Toekomstvisie 2050 en legde zij de ontwerp-Provinciale Omgevingsvisie ter inzage (behandeling uitgesteld tot mei 2026 vanwege ruim 1.250 zienswijzen) en werden voorbereidingen getroffen voor een Brightlands Future Fund.

Financieel sluit 2025 positief af met een jaarresultaat van **€ 85,30 mln.** (begroot resultaat **€ 30,28 mln.** waarvan **€ 28,46 mln.** vrij besteedbaar wordt toegevoegd aan de algemene reserve en **€ 56,85 mln.** wordt voorgesteld over te boeken naar 2026 voor lopende verplichtingen; de aanhoudende onderbesteding blijft aandacht vergen en leidde tot maandelijkse budgetmonitoring en de instelling van een taskforce landelijk gebied om oorzaken aan te pakken.

Resultaat en bestemming	x € 1.000
Jaarresultaat 2025	85.303
<i>Voorstel tot bestemming van het resultaat:</i>	
Dekking van overboekingsvoorstellen	56.847
Saldo vrij te bestemmen resultaat	28.456
Toevoeging aan de Algemene reserve	28.456
Resultaat na voorstel tot bestemming	0

figuur 6 Resultaat en bestemming

⁴ NOVEX De Peel is een samenwerkingsprogramma van Rijk en regio om de Peelgebiedsopgaven — natuur, water, landbouw, energie en leefbaarheid — integraal aan te pakken en te investeren in een duurzame toekomst tot 2050.

⁵ ANLb staat voor Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer: een Nederlandse subsidieregeling waarmee boeren en andere grondgebruikers betaald worden om biodiversiteit, landschap en waterkwaliteit te verbeteren.

⁶ pMIEK 2.0 is de tweede editie van het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat, waarin provincies vastleggen welke energie-infrastructuurprojecten nodig zijn om het toekomstige energiesysteem vorm te geven.

Met het bedrag aan overboekingsvoorstellen wordt zichtbaar dat door onder andere landelijke ontwikkelingen en afhankelijkheden van het Rijk het tempo van de voortgang binnen programma's minder hoog is dan de provincie zou willen.

Ondanks de inspanningen om onderbesteding terug te dringen en realistischer te begroten is onderbesteding ook in 2025 weer aan de orde. De provincie Limburg is bij haar bestedingen sterk afhankelijk van derden bij bijvoorbeeld aanvragen van subsidies of ontwikkelingen bij het Rijk. Ook zijn er nieuwe initiatieven die zich op voorhand niet geheel laten programmeren. Begrotingen blijven dan zo goed mogelijke inschattingen en momentopnamen in een continu proces van beleidsvorming en uitvoering. Hoe wordt geborgd dat deze doorgeschoven middelen in latere jaren daadwerkelijk tot realisatie komen en niet cumuleren tot een structureel uitvoerings- en capaciteitsprobleem? Dit is tijdens de feitencontrole nader toegelicht.

'Doorgeschoven middelen bij elk P&C product opnieuw beoordeeld en alleen overgeboekt als er een reële bestedingsbehoefte is. De inzet van middelen en projectvoortgang wordt actief gemonitord, zodat tijdig kan worden bijgestuurd. Blijvend niet-benutte middelen vallen terug naar reserves/resultaat. Zo wordt voorkomen dat doorgeschoven middelen structurele knelpunten veroorzaken.'

In dit kader zijn twee toezeggingen van belang.

T9700: De provincie heeft maatregelen genomen om onderbesteding bij subsidies te beperken. Er is een **egalisereserve meerjarige projectsubsidies** ingesteld om schommelingen in bestedingen op te vangen. Daarnaast is de interne sturing op subsidiebudgetten aangescherpt, met regelmatige afstemming tussen teams en een striktere aanlevering van liquiditeitsprognoses, die nu door bestuurders van subsidieontvangers moeten worden ondertekend.

T9692: Om beter om te gaan met afhankelijkheden van rijksmiddelen en subsidies is een **taskforce landelijk gebied** gestart. Deze onderzoekt de oorzaken van onderbesteding binnen programma 1 en werkt aan structurele oplossingen om de begroting realistischer te maken en onderbesteding duurzaam te verminderen.

Is hier inmiddels meer over bekend? Hier is het volgende over gezegd bij de feitencontrole.

'De taskforce heeft initiatieven verkend om beter tot uitvoering en inzet van middelen te komen. Aanvullend zijn stappen gezet om de financiële verantwoording te verbeteren bijvoorbeeld door scherper te begroten en SPUK middelen pas in de begroting op te nemen als zeker is wanneer deze tot uitgaven zullen leiden.'

Hieronder vindt u een tabel waarin wordt weergegeven waardoor het begrote vrije resultaat **€ 55.026 mln.** hoger ligt dan bij de Najaarsnota.

Belangrijkste verschillen met resultaateneffect	Resultaat (x €1.000)
Begroot resultaat 2025	30.277
Werkelijk resultaat 2025	85.303
Vershil met resultaateneffect	55.026
Specificatie verschil	
<i>Vrijval</i>	
Resultaat voorgaande dienstjaren	9.335
Voorziening dubieuze debiteuren	1.909
Voorziening Laerbroeck	436
Voorziening Greenport Venlo Brighthouse 1	615
Voorziening deelneming BV Campus Vastgoed Greenport Dit betreft een vrijval voorziening per ultimo 2025.	3.945
<i>Inkomsten ultimo boekjaar</i>	
Decentralisatie-uitkeringen ontvangen ultimo boekjaar	3.367
<i>Doorlopende verplichtingen uitvoering beleidskaders (overboekingen)</i>	
Perspectief landelijk gebied	2.778
Samenleven en bestaanszekerheid	1.740
Werken aan de toekomstige economie	5.281
Nieuwe energie en leefmilieu	4.684
Leefbare steden en dorpen	2.263
Cultuur en erfgoed voor iedereen	5.930
Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	26.812
Provincie midden in de samenleving	2.816
<i>Overige</i>	
Financiën, overhead en overige posten	7.288
<i>Nadelige effecten</i>	
Uitstellen te ontvangen rentevogroeding Chemelot Camous Vastgoed CV In de Herziene Samenwerkingsovereenkomst (SOK) van Chemelot Campus Vastgoed CV zijn financiële afspraken gemaakt over de hoogte van de uitkeringen door de CV inclusief de hoogte van de kapitaaluitkering aan de vennoten in de CV. Indien sprake is van een te laag gerealiseerd rendement kan op grond van de SOK gekort worden op de uitkeringen.	-1.537
Actualisatie inkomsten Opcenten Motorrijtuigenbelasting 2025 door fiscus	-3.274
Storting risicoreserves SIS Dit betreft alle mutaties (vrijval of dotatie) op basis van de risicoanalyse voor de deelnemingen en verstrekte geldleningen.	-19.363
Totaal verschil	55.025

Figuur 7 Vrije resultaat

3.2. Perspectief voor het landelijk gebied

Het beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied vormt het kompas voor deze Statenperiode. De provincie Limburg erkent dat de transitie van het landelijk gebied een langdurige en ingrijpende opgave is die vraagt om samenhangende inzet van middelen en instrumenten: verduurzaming van de landbouw, herstel van natuur en waterkwaliteit, vermindering van stikstof- en broeikasgasemissies en het tegengaan van verdroging en wateroverlast.

Tegelijkertijd is duidelijk geworden dat landelijke onzekerheden en juridische uitspraken de urgentie en complexiteit vergroten; daarom heeft Limburg zelf het initiatief genomen en in september 2025 het Limburgs Offensief Stikstof (LOS) vastgesteld om gebiedsgericht en geborgd te werken aan stikstofreductie en natuurherstel.

De provincie zet in op een integrale aanpak waarin **natuurherstel, waterbeheer en landbouwtransitie** zoveel mogelijk worden gecombineerd. Het LOS richt zich op vier focusgebieden en op zes gebiedsgerichte aanpakken, waarin partners van gemeenten en waterschappen tot landbouw- en natuurorganisaties gezamenlijk maatregelen uitwerken en uitvoeren. Daarbij is het doelbereik leidend: als landelijke of internationale maatregelen aantoonbaar effectiever of kostenefficiënter blijken, kunnen provinciale maatregelpakketten worden aangepast.

Op het terrein van **natuur en landschap** is in 2025 voortgang geboekt, maar het tempo van realisatie blijft achter bij de ambitie. De provincie werkt aan het Natuurnetwerk Limburg, herziening en uitvoering van Natura2000-beheerplannen, inventarisatie van ecologische verbindingszones en gerichte natuurherstelmaatregelen. Er is extra inzet op agrarisch natuurbeheer (ANLb), mede dankzij aanvullende rijksmiddelen die per 2026 uitbreiding en actualisatie van beheergebieden mogelijk maken; dit levert een uitbreiding van circa 1.100 hectare ANLb-areaal op. Actieve soortenbescherming en faunabeheer zijn versterkt: Europese subsidies (LIFE-projecten), lokale projecten en maatregelen tegen exoten en natuurschade ondersteunen kwetsbare soorten en verbeteren het samenspel tussen mens en natuur.

Waterbeleid en waterveiligheid krijgen eveneens prioriteit. Via het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) werkt de provincie samen met Waterschap Limburg en gemeenten aan een klimaat robuust watersysteem dat beter bestand is tegen droogte en extreme neerslag. WRL richt zich op fysieke robuustheid, sturing van water en bodem en verhoging van klimaatbewustzijn en zelfredzaamheid.

Veel doelstellingen kunnen niet los worden gezien van landelijke en grensoverschrijdende ontwikkelingen. Stikstofreductie is cruciaal voor natuurherstel en voor het vrijgeven van vergunningen; juridische uitspraken en het wegvallen van landelijke programma's hebben de druk verhoogd.

Smart-criterium	Beoordeling	toelichting
Specifiek	Voldoende	Doelen zijn inhoudelijk duidelijk (natuurherstel, waterkwaliteit, stikstofreductie), maar vaak breed en systeemgericht geformuleerd (bijv. "verbeteren biodiversiteit", "robuuster watersysteem"). Concrete afbakening per gebied/maatregel ontbreekt soms.
Meetbaar	Beperkt	Er zijn indicatoren en kwantitatieve doelen (bijv. hectares natuur, emissiereductie, KRW-doelen ⁷). Tegelijk ontbreken vaak duidelijke meetpunten per jaar en is veel afhankelijk van externe monitoring en niet altijd direct toetsbaar.

⁷ KRW-doelen zijn de wettelijke doelen uit de Europese Kaderrichtlijn Water om uiterlijk in 2027 al het oppervlaktewater en grondwater in Europa chemisch schoon en ecologisch gezond te maken.

Acceptabel	Volledig	Sterke verankering in beleid (POVI, KRW, Natura2000, LOS) en samenwerking met partners (Rijk, waterschap, gemeenten). Politiek-bestuurlijk draagvlak aanwezig (door PS vastgesteld).
Realistisch	Beperkt	In de tekst wordt expliciet erkend dat meerdere doelen niet haalbaar zijn in 2027 (o.a. natuurontwikkeling, stikstofreductie, KRW). Grote afhankelijkheid van Rijk, capaciteit en middelen waardoor realisme onder druk komt te staan.
Tijdgebonden	Beperkt	Veel doelen hebben een eindjaar (2027, soms 2030/2035), maar: <ul style="list-style-type: none"> • weinig tussenmijlpalen • deadlines worden nu al als onhaalbaar gezien tijdschedulers zijn aanwezig maar onvoldoende hard.

Tabel 2

Financieel is 2025 een jaar van verschuivingen: veel projecten lopen vertraging op door uitvoeringscapaciteit, complexe voorwaarden en lange voorbereidingstijden, waardoor middelen uit 2025 deels naar 2026 worden overgeboekt. Voor programma's op natuur, landschap en water geldt dat de realisatie achterblijft bij de begroting, maar dat dit vaak samenhangt met meerjarige projectsubsidies en de timing van aanvragen. De provincie heeft daarom overboekingsvoorstellen opgesteld om continuïteit in uitvoering te waarborgen en om middelen doelgericht in te zetten zodra projecten operationeel zijn.

Belangrijkste oorzaken van de **onderbesteding** bij perspectief voor het landelijk gebied.

- Vertraging in uitvoering van projecten
- Specifieke (strikte) voorwaarden bij (rijks)middelen die besteding bemoeilijken
- Minder of later ingediende subsidieaanvragen dan verwacht
- Afhankelijkheid van externe partijen (gemeenten, waterschap, agrariërs, etc.)
- Onvoldoende beschikbare uitvoeringscapaciteit. Op welke manier wordt deze onvoldoende uitvoeringskracht momenteel meegewogen bij besluitvorming over subsidies en programma's, en welke concrete maatregelen worden in 2026 verwacht om dit verschil structureel te verkleinen?

Bij de feitencontrole is dit toegelicht.

'Binnen het programma Limburgs Offensief Stikstof zijn focusgebieden aangewezen waar de beschikbare middelen (euro's en menskracht) op geprioriteerd worden. Het programma kent een projectmatige aanpak, waarmee er bij de start van projecten duidelijk is wat de beschikbare middelen zijn.

Daarnaast worden projecten veelal gefinancierd door SPUK's vanuit het Rijk, die specifieke voorwaarden voor besteding kennen (bijvoorbeeld qua maatregelen of kostensoorten). Via lobby/ deelname aan (IPO)-werkgroepen sturen wij op deze voorwaarden. In de uitvoering via subsidieregelingen zijn wij afhankelijk van derden over de aanvragen die komen. Wij staan in contact met onze partners om tot goede passende regelingen te komen.'

- Doorlooptijd en fasering van meerjarige subsidies en projecten
- Eerst benodigde inventarisaties en onderzoeken vóór uitvoering
- Beleids- en bestuurlijke onzekerheid (o.a. rijksbeleid)

- Juridische en vergunningstechnische vertragingen
- Verlenging of aanpassing van regelingen waardoor uitgaven later plaatsvinden
- Te ruim of onjuist geraamde budgetten in de begroting

Vergunningverlening en economische perspectieven kunnen pas structureel verbeteren wanneer de stikstofdepositie daalt en natuurherstel aantoonbaar vordert. Dat is ook de reden dat de provincie blijft inzetten op monitoring, handhaving en het verbeteren van beheerplannen, en op het versterken van de kennisinfrastructuur, bijvoorbeeld via de Nationale Databank Flora en Fauna en lokale monitoringsprojecten, zodat middelen effectiever worden ingezet.

Limburg werkt aan een toekomstbestendig landelijk gebied door natuurherstel, waterbeheer en landbouwtransitie integraal te verbinden. De opgave is lastig, omdat meerdere grote, deels tegenstrijdige doelen moeten worden bereikt (natuurherstel, waterkwaliteit, waterveiligheid en landbouwtransities), terwijl uitvoering sterk afhankelijk is van landelijke besluiten, juridische uitspraken en langdurige gebiedsprocessen.

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting na wijziging 2025	Verschil tussen begroting en realisatie
Eindresultaat (x 1.000)	-60.920	--69.419	-8.499

Dit betekent een voordelig verschil van **€ 8,5 mln.** voor het programma Landelijk gebied

3.3. Samen leven en bestaanszekerheid

In 2025 stond binnen het programma Samen leven en bestaanszekerheid de uitvoering centraal. Er zijn stappen gezet in de realisatie van de acties die voortkomen uit het beleidskader 2024–2027 en de verdere uitwerking daarvan in 2024, waaronder actie- en aanvalsplannen.

Over het geheel genomen ligt het programma op koers. Een deel van de beoogde resultaten is reeds gerealiseerd, terwijl voor andere doelen in 2025 cruciale vervolgstappen zijn gezet waardoor realisatie in 2026 of 2027 binnen bereik blijft.

Binnen de **sociale agenda** wordt gestuurd op meerdere samenhangende doelstellingen, zoals het terugdringen van laaggeletterdheid en armoede, het vergroten van arbeidsparticipatie onder jongeren, het bevorderen van een gezonde leefstijl, het versterken van kansrijke starts voor kinderen en het vergroten van sociale cohesie in wijken en buurten. De provincie ligt op koers om deze doelstellingen in 2027 te behalen.

In 2025 is stevig ingezet op het versterken van de sociale basisinfrastructuur. Begin van het jaar ontvingen 28 maatschappelijke organisaties subsidie, en per 1 juli werd de regeling geactualiseerd en financieel versterkt om organisaties beter in staat te stellen hun werk voort te zetten. Ook zijn diverse projecten voor jongeren afgerond of doorgezet, met specifieke aandacht voor kwetsbare doelgroepen. Daarnaast zijn via het Jeugdfonds Sport en Cultuur ruim 7.400 kinderen bereikt, wat een groei laat zien ten opzichte van 2024, al blijft dit iets achter bij de gestelde jaarambitie.

Op het terrein van **armoedebestrijding en laaggeletterdheid** zijn nieuwe subsidiemogelijkheden geopend, waarbij drie initiatieven zijn ondersteund en meerdere aanvragen nog in behandeling zijn. Omdat het aantal aanvragen achterbleef bij de verwachting, wordt in 2026 extra ingezet op gerichte communicatie. Tegelijkertijd zijn er concrete stappen gezet, zoals de start van een schuldenaanpak in Roermond en de introductie van gratis bibliotheeklidmaatschappen voor inwoners met een kleine beurs, waarvan bijna duizend mensen gebruikmaakten.

Ook op het gebied van **gezondheid en kansengelijkheid** zijn resultaten geboekt. Initiatieven zoals de Gezonde Basisschool van de Toekomst bereiken inmiddels circa 8.000 kinderen. Daarnaast is geïnvesteerd in preventie en ondersteuning, bijvoorbeeld via projecten als de Plasklas.

De inzet op **leefbaarheid en sociale cohesie** heeft geleid tot ondersteunde initiatieven. In totaal zijn in 2025 meer dan tachtig sociale projecten gefinancierd, aanzienlijk meer dan vooraf verwacht. Ook is het fonds Limburg Samen Sterk opgericht, waaruit inmiddels meerdere projecten zijn ondersteund. Daarnaast bleef aandacht uitgaan naar vrijwilligers, onder meer via een provinciaal vrijwilligersontbijt en waarderingscampagnes.

Binnen het onderdeel **Krachtige gemeenschappen** is in 2025 gewerkt aan de voorbereiding van acht gebiedsgerichte aanpakken in gemeenten verspreid over Limburg. Hoewel het sluiten van samenwerkingsovereenkomsten meer tijd vergde dan voorzien, zijn wel intentieovereenkomsten gesloten en is in Kerkrade al een eerste samenwerkingsovereenkomst bereikt. Deze extra tijd heeft bijgedragen aan betere aansluiting bij lokale netwerken, wat essentieel is voor duurzame samenwerking. De uitvoering van de plannen zal in 2026 verder vorm krijgen. Parallel hieraan is een lerend netwerk gestart waarin kennis en ervaringen worden gedeeld. De provincie vervult hierbij een verbindende en faciliterende rol en werkt samen met onder andere gemeenten, woningcorporaties, zorgorganisaties en onderwijsinstellingen. Deze samenwerking is cruciaal om de complexe sociale opgaven integraal aan te pakken.

Op het gebied van **sport en bewegen** is eveneens voortgang geboekt. Alle bestaande sporttakplatforms zijn ondersteund en uitgebreid met een nieuwe organisatie voor wandelsport. Het aantal talenten en topsporters binnen de provinciale ondersteuning groeit, en evenementenbeleid heeft geleid tot ondersteuning van zowel topsport- als breedtesportevenementen. Verder zijn regionale sport- en beweegakkoorden ontwikkeld, waarbij de uitvoering in 2026 verder wordt geconcretiseerd.

Smart-criterium	Beoordeling	toelichting
Specifiek	Beperkt	De strategische doelen zijn breed en algemeen geformuleerd (“meer”, “minder”), terwijl de gerealiseerde activiteiten wél concreet zijn (aantallen projecten, deelnemers).
Meetbaar	Beperkt	Activiteiten zijn goed meetbaar gemaakt (outputs), maar op doelniveau ontbreken duidelijke streefwaarden, percentages of normindicatoren (outcomes).
Acceptabel	Volledig	Doelen liggen op koers op basis van breed draagvlak en er worden concrete resultaten behaald. Wel is er afhankelijkheid van derde partijen en zijn effecten pas vaak later zichtbaar.
Realistisch	Volledig	Gezien de ingezette middelen, samenwerking en voortgang (“op koers”) zijn de doelen haalbaar, ondanks afhankelijkheden van partners.
Tijdgebonden	Volledig	Doelen zijn duidelijk gekoppeld aan de periode tot 2027 en activiteiten zijn vaak aan jaartallen gekoppeld (zoals 2025-resultaten).

Tabel 3

Financieel gezien is sprake van lagere uitgaven dan begroot. In totaal is circa € 8,28 mln. minder uitgegeven dan begroot. Een aanzienlijk deel van deze middelen wordt doorgeschoven naar 2026 en latere jaren om de continuïteit van beleid en projecten te waarborgen.

De onderbesteding kan als volgt worden verklaard:

- Vertragingen in subsidieregelingen;
- Latere uitvoering en fasering van projecten (gebiedsgerichte wijkenaanpak en sport- en beweegakkoorden);
- Vertraging door externe afhankelijkheden (gemeenten, GGD).

Concluderend kan worden gesteld dat 2025 een jaar was waarin de nadruk lag op uitvoering en verdere structurering van de aanpak. Ondanks enkele vertragingen en afhankelijkheden van externe partners, is de algemene voortgang positief en ligt de provincie op koers om de doelstellingen voor 2027 te realiseren.

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting na wijziging 2025	Vershil tussen begroting en realisatie
Eindresultaat (x 1.000)	-17.974	--26.258	-8.284

Voor het realiseren van de jaarplannen van dit programma bedragen de werkelijke uitgaven in 2025 € 17,97 mln. en dit is € 8,28 mln. lager dan de gewijzigde begroting 2025.

3.4. Werken aan een toekomstbestendige economie

De Provincie Limburg richt zich op het creëren van gunstige voorwaarden voor een toekomstbestendige en flexibele regionale economie. Daarbij wordt gestreefd naar een economisch klimaat waarin innovatie, duurzaamheid en slimme technologieën centraal staan en zich snel kunnen ontwikkelen. Tegelijkertijd staat de provincie voor belangrijke uitdagingen als gevolg van recente ontwikkelingen, zoals het Peter Wennink-rapport, het Draghi-rapport en veranderingen in nationaal en internationaal beleid. Deze ontwikkelingen benadrukken het belang van het versterken van de concurrentiepositie, het stimuleren van innovatie en het waarborgen van veiligheid, inclusief aandacht voor de defensiesector.

Met een sterke focus op groene industriepolitiek investeert Limburg in de ontwikkeling van een **circulaire economie**. De doorontwikkeling van de Brightlands campussen vormt hierbij een belangrijke pijler. Daarnaast wordt gewerkt aan de oprichting van een provinciebreed conventiebureau, dat het zakelijk toerisme en de zakelijke markt moet versterken, onder meer door aansluiting bij de Brightlands-initiatieven. Ook wordt ingezet op ondersteuning van de toeristische sector en het stimuleren van mkb-innovatie die inspeelt op maatschappelijke opgaven. Om innovatieve mkb'ers beter te ondersteunen, worden ondersteuningsfondsen ontwikkeld.

De actuele nationale en internationale politieke situatie onderstreept het belang van **een sterke en innovatieve regio**. Met het zogenoemde 'Blijversbudget' wordt in de agrarische sector ingezet op innovatie en conceptontwikkeling, zodat het platteland toekomstbestendig blijft met minder milieubelasting. Dit instrument ondersteunt de transitie naar een duurzamere landbouw.

Daarnaast benut Limburg zijn **grensoverschrijdende ligging**. Samen met het Rijk wordt ingezet op de kandidatuur voor de Einstein Telescope in de Euregio Maas-Rijn, wat de internationale

samenwerking en economische kracht versterkt. De provincie blijft tevens betrokken bij grote projecten zoals de verduurzaming van Chemelot en de ontwikkeling van Maastricht Aachen Airport (MAA).

In 2025 zijn concrete stappen gezet om de doelstellingen te realiseren. Op het gebied van het **vestigingsklimaat** is gewerkt aan strategische acquisitie, toerisme en internationale samenwerking. Zo is het Maastricht Convention Bureau opgeschaald naar een provinciebreed congresbureau en is een dataportaal voor toerisme ontwikkeld. Ook is Limburg internationaal gepositioneerd via evenementen zoals het WK Gravel en deelname aan internationale beurzen.

Op het gebied van **innovatie** is fors ingezet op het versterken van het Limburgse MKB. Programma's zoals Limburg Toekomstbestendig en de MIT-regeling⁸ hebben geleid tot honderden innovatieprojecten en substantiële investeringen. Ook is gewerkt aan Europese samenwerkingen en het verbeteren van het financieringsinstrumentarium voor start- en scale-ups.

De ontwikkeling van de Brightlands campussen heeft te maken met externe uitdagingen, zoals marktomstandigheden en personeelskrapte die uitdagingen met zich meebrengen.

Op het vlak van **arbeidsmarkt en onderwijs** is in 2025 vooruitgang geboekt. Samenwerking tussen onderwijsinstellingen, bedrijfsleven en overheid is versterkt en diverse projecten zijn succesvol gerealiseerd.

Op het gebied van **verduurzaming en circulaire economie** zijn stappen gezet. In 2025 zijn meer dan 160 projecten ondersteund en is ingezet op samenwerking binnen prioritaire sectoren zoals chemie, bouw en biomassa.

In de land- en tuinbouw is ingezet op innovatie en verduurzaming. Via programma's en subsidies zijn ondernemers ondersteund bij het ontwikkelen van duurzame oplossingen. Er is gewerkt aan kennisontwikkeling, samenwerking en het versterken van de relatie tussen boer en burger.

Smart-criterium	Beoordeling	toelichting
Specifiek	Voldoende	De doelen zijn overwegend duidelijk geformuleerd (zoals vestigingsklimaat, MKB-innovatie en Brightlands), maar sommige blijven breed en beleidsmatig (bijv. "versterken concurrentiepositie"). Uitwerking in actielijnen maakt ze wel concreter.
Meetbaar	Voldoende	Voor onderdelen zoals MKB-innovatie en subsidies zijn duidelijke indicatoren aanwezig (aantal projecten, middelen). Voor systeemtransities zoals circulaire economie en arbeidsmarkt is meetbaarheid minder scherp en nog in ontwikkeling.
Acceptabel	Volledig	De doelen zijn breed gedragen door samenwerkingspartners (bedrijfsleven, onderwijs, Rijk, EU). De bestaande samenwerking (zoals via Brightlands en LIOF) ondersteunt de acceptatie sterk.
Realistisch	Volledig	De doelen zijn haalbaar binnen de beschikbare instrumenten en middelen. Wel zijn er externe risico's (marktontwikkelingen, regelgeving, personeelstekorten) die de realisatie beïnvloeden.

⁸ De MIT-regeling staat voor Mkb-innovatiestimulering Regio en Topsectoren. Het is een subsidieregeling van de Nederlandse overheid bedoeld om innovatie bij het midden- en kleinbedrijf (mkb) te stimuleren.

Tijdgebonden	Voldoende	De meeste doelen hebben een duidelijke horizon (met name 2027/2030). Tegelijk zijn veel activiteiten doorlopend en gefaseerd, waardoor concrete eindresultaten pas op langere termijn volledig zichtbaar zijn.
--------------	-----------	--

Tabel 4

Financieel gezien is in 2025 sprake van zowel onder- als overbestedingen binnen verschillende onderdelen.

Dit hangt onder andere samen met het volgende.

- Vertraging in uitvoering en besluitvorming (latere start innovatieprojecten, Einstein Telescope en MKB regelingen);
- Fasering en doorschuiven van middelen (VDL-Nedcar herontwikkeling, landbouwprogramma's en innovatiefondsen);
- Inhoudelijke heroverweging (wijnbouw, natuurinclusiviteit);
- Externe afhankelijkheden (vergunning MAA).

Per saldo wordt een aanzienlijk bedrag van € 5,2 mln. doorgeschoven naar volgende jaren om lopend beleid uit te kunnen voeren.

Alles overziend ligt de provincie op koers om haar doelstellingen voor een toekomstbestendige economie te realiseren. De ingezette koers vraagt blijvend aandacht voor externe ontwikkelingen en verdere samenwerking met partners om de ambities daadwerkelijk waar te maken.

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting na wijziging 2025	Verschil tussen begroting en realisatie
Eindresultaat (x 1.000)	-62.266	-67.488	-5.222

Voor het realiseren van de jaarplannen van dit programma bedragen de werkelijke uitgaven in 2025 € 62,27 mln. en dit is € 5,22 mln. lager dan de gewijzigde begroting 2025.

3.5. Nieuwe energie en leefmilieu

In 2025 is binnen het programmadeel **Nieuwe Energie** gewerkt aan de verdere uitwerking en uitvoering van het provinciale energiebeleid.

In januari 2026 is bovendien de propositie 'Energie van en voor Limburg' vastgesteld. De inzet richtte zich op het versterken van de energie-infrastructuur, het vervullen van rollen als bevoegd gezag bij majeure energieprojecten en het ondersteunen van de verduurzaming van industrie, bedrijventerreinen en de gebouwde omgeving. Zo zijn maatwerkafspraken met bedrijven gemaakt en is gewerkt aan een CO₂-reductiebod voor het Chemelot-cluster.

Het voorstel voor de **Provinciale Energiediensten Maatschappij (PEM)** is vastgesteld en er is een energievisie voor 2050 opgesteld.

Binnen het programmadeel **Schoon leefmilieu** zijn in 2025 de wettelijke taken binnen termijn en budget uitgevoerd, al werden termijnen bij vergunningverlening, met name op het gebied van natuur en stikstof, niet altijd gehaald.

Daarnaast is het budget voor de jaarlijkse opdracht aan de Omgevingsdienst Zuid-Limburg structureel verhoogd, waarmee het VTH-stelsel (vergunningverlening, toezicht en handhaving) is versterkt.

Het beleidskader 'Nieuwe energie & schoon leefmilieu' dat op 12 april 2024 is vastgesteld, vormt de basis voor deze inzet. Vanuit dit kader is in 2025 gewerkt aan een toekomstbestendig energiesysteem. Daarbij is ingezet op zowel energie-infrastructuur en industriële verduurzaming als op de verduurzaming van de gebouwde omgeving en grootschalige opwek. Hiermee wordt bijgedragen aan leveringszekerheid, betaalbare energie, het verminderen van energiearmoede en het terugdringen van CO₂-uitstoot. De provincie ligt op koers om de meerjarige doelstellingen te realiseren, waarbij zichtbaar is dat door de omvang en complexiteit van de energietransitie resultaten vaak pas op langere termijn zichtbaar worden.

Op het gebied van de **gebouwde omgeving en warmte** zijn resultaten geboekt. Ontzorgingsprogramma's voor vastgoed zijn doorontwikkeld, gemeenten zijn ondersteund bij energiebesparing en energiearmoede en projecten zoals Warmtenet Zuid-Limburg en Mijnwater zijn verder gebracht. Daarnaast is gewerkt aan de planologische inbedding van grootschalige duurzame opwek en is de basis gelegd voor de verdere uitrol van de PEM, die zich zal richten op lokale energieautonomie en het bestrijden van energiearmoede.

Parallel hieraan werkt de provincie aan een **gezond en veilig leefmilieu**. De ambitie is om in 2027 de gezondheid van Limburgers aantoonbaar te verbeteren door onder meer luchtvervuiling en geluidsoverlast te verminderen en milieuschade te voorkomen. In 2025 zijn hierin stappen gezet. Het luchtmeetnet is uitgebreid, projecten voor het meten van luchtkwaliteit zijn uitgevoerd en een OGI-camera is ingezet voor het opsporen van schadelijke emissies. Op het gebied van geluid zijn maatregelen genomen om hinder te beperken en stiltegebieden te beschermen.

Op het gebied van omgevingsveiligheid zijn risico's rondom Chemelot verder verkleind en is uitvoering gegeven aan het veiligheidsconvenant. Daarnaast is gewerkt aan regelgeving en monitoring rondom luchtvaart, waarbij aandacht is voor geluid, veiligheid en leefomgeving. Voor wat betreft de inzet op een gezond leefmilieu geldt dat effecten vaak pas op langere termijn zichtbaar worden en afhankelijk zijn van meerdere factoren.

Binnen het **VTH-stelsel** is in 2025 gewerkt aan kwaliteitsdoelen, al werden de wettelijke termijnen voor vergunningverlening in ongeveer de helft van de gevallen niet gehaald. Dit kwam door een combinatie van een sterke toename van aanvragen, complexe regelgeving en capaciteitsproblemen. Tegelijkertijd is gewerkt aan het versterken van het stelsel, onder meer door extra budget en verbeteringen in samenwerking en organisatie. De resultaten hiervan zijn nog niet zichtbaar.

Smart-criterium	Beoordeling	toelichting
Specifiek	Voldoende	Doelen noemen concrete thema's (energie-infrastructuur, 55% CO ₂ /N ₂ O-reductie industrie, energiearmoede) maar missen soms kwantificeerbare subdoelen.
Meetbaar	Voldoende	Indicatoren en financiële realisaties zijn vastgelegd; veel effecten zijn echter meerjarig en pas later meetbaar.
Acceptabel	Beperkt	Veel resultaatafspraken 2025 behaald, maar knelpunten (netcongestie, vergunningtermijnen, capaciteit ODZL) beperken uitvoerbaarheid.
Realistisch	Volledig	Doelen sluiten direct aan op leveringszekerheid, gezondheid en CO ₂ -reductie; samenhang met ruimtelijke en landelijke ontwikkelingen is duidelijk.

Tijdgebonden	Voldoende	Jaarresultaten 2025 zijn gerapporteerd en doelen hebben deadlines (2027, 2050), maar zichtbare effecten manifesteren zich gefaseerd door lange doorlooptijden.
--------------	-----------	--

Tabel 5

De beleidsdoelen zijn inhoudelijk relevant en grotendeels meetbaar en haalbaar op papier; de uitvoering in 2025 laat veel behaalde tussentijdse resultaten zien, maar structurele knelpunten (netcongestie, vergunningtermijnen, meerjarige doorlooptijden) maken dat sommige SMART-elementen (vooral tijdgebonden en volledig specifiek meetbare uitkomsten) nog versterking behoeven.

Financieel gezien bedroegen de totale lasten voor het programma Nieuwe energie en leefmilieu in 2025 € 62,15 mln., wat hoger is dan begroot.

De belangrijkste oorzaken van onderbesteding zijn.

- Doorschuiven middelen van meerjarige regelingen en SPUK's (b.v. Schone Luchtakkoord en OPZuid);
- Vertraging in uitvoering of fasering (versterken VTH-stelsel, brandveiligheid afvalverwerkers);
- Afhankelijkheid van externe partijen (bedrijven, gemeenten, Rijk);
- Beleidsmatige keuzes en prioritering, waardoor doorschuiven plaatsvindt.

Belangrijke afwijkingen worden verklaard door onder meer de vorming van een risicovoorziening voor het Limburgs Energiefonds en onderuitputting bij verschillende programmaonderdelen. Per saldo wordt € 7,70 mln. doorgeschoven naar 2026 voor de verdere uitvoering van beleid.

Voor het realiseren van de jaarplannen van dit programma bedragen de werkelijke uitgaven in 2025 € 50,38 mln. en dit is € 22 mln. hoger dan de gewijzigde begroting 2025.

De overschrijding van € 22 mln. komt vooral doordat er een voorziening is gevormd van € 28 mln. inzake het Limburgs Energie Fonds.

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting na wijziging 2025	Vershil tussen begroting en realisatie
Eindresultaat (x 1.000)	-50.379	-27.563	22.816

3.6. Leefbare steden en dorpen

Provincies spelen op grond van de Omgevingswet, in nauwe samenwerking met gemeenten en het Rijk, een belangrijke rol bij het bepalen van het gebruik van de fysieke leefomgeving voor burgers en bedrijven. In Limburg worden de ruimtelijke keuzes die hieruit voortvloeien vastgelegd in onder meer de Provinciale Omgevingsvisie (POVI) en de Omgevingsverordening. Deze instrumenten geven richting aan de ambities en doelen voor de Limburgse fysieke leefomgeving. Het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving, het realiseren van een woningaanbod dat aansluit op de behoeften van inwoners en het zorgen voor een duurzaam beheer van bodem en ondergrond vormen belangrijke pijlers om de leefbaarheid in Limburg structureel te versterken.

De maatschappelijke opgaven waar Limburg voor staat zijn omvangrijk en divers. Thema's zoals energie, klimaatadaptatie, woningbouw, mobiliteit, landbouw, water en sociale rechtvaardigheid vragen allemaal om ruimte en ingrijpende keuzes. In dit kader wordt vaak gesproken over 'de grote verbouwing van Nederland'. Ook in Limburg is de beschikbare ruimte beperkt en onvoldoende om alle ambities zonder meer te realiseren. Dit betekent dat scherpe keuzes noodzakelijk zijn.

De provincie kiest voor een aanpak waarin de samenhang tussen verschillende opgaven centraal staat. Door te sturen op deze samenhang en door te investeren in de **kwaliteit van woon- en leefomgevingen** wordt gewerkt aan een provincie die aantrekkelijk is om in te wonen, werken en verblijven.

Hoewel er de afgelopen jaren aanzienlijke investeringen zijn gedaan door gemeenten, woningcorporaties, bedrijven en inwoners, staat de leefbaarheid op veel plaatsen nog steeds onder druk. In plattelandsgebieden verdwijnen voorzieningen en neemt de bereikbaarheid af, terwijl in stedelijke gebieden juist concentraties van armoede zichtbaar zijn, met slechte woonomstandigheden en beperkte sociale cohesie. Tegen deze achtergrond is de Limburgse Leefbaarheidsaanpak ontwikkeld. Deze aanpak richt zich op het versterken van leefbaarheid in de volle breedte, door middel van subsidies én actieve ondersteuning van initiatiefnemers. Hierbij wordt samengewerkt met partners in het netwerk BuurtBooster, waaronder Burgerkracht Limburg, Katalys, Spil in de Wijk, Vereniging Kleine Kernen Limburg en sinds 2025 ook Huis voor de Kunsten Limburg.

De Leefbaarheidsaanpak is in oktober 2024 gestart en laat positieve resultaten zien. Eind 2025 waren 61 subsidies verleend voor kleinschalige inwonersinitiatieven, 67 voor initiatieven van organisaties en waren 10 leefbaarheidsakkoorden met gemeenten gesloten. Daarmee liggen de doelstellingen voor 2026 binnen bereik.

Een tweede belangrijke pijler onder de leefbaarheidsopgave is het zorgen voor **passende woonruimte**. De provincie werkt hierin nauw samen met gemeenten, corporaties en marktpartijen en richt zich op drie hoofdlijnen: versnelling van de woningbouw, gebiedsgerichte ontwikkeling en versterking van de regierol. In het kader van de Woondeal Limburg is ingezet op extra capaciteit, kennisdeling en ondersteuning bij het benutten van rijksregelingen. Ook zijn versnellingsstafels ingericht en wordt innovatie gestimuleerd, bijvoorbeeld via conceptueel en modulair bouwen. Daarnaast is gestart met de uitvoering van de verstedelijkingsstrategie Limburg Centraal, gericht op ontwikkeling rond stationsgebieden in zes intercitygemeenten. Hiervoor is een programmareserve van € 50 mln. ingesteld.

De derde pijler betreft het realiseren van een goede balans tussen **beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving**. Door de schaarste aan ruimte en de grote maatschappelijke opgaven is een integrale benadering van ruimtelijke ordening noodzakelijk. De actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie vormt hierin een belangrijk instrument. In dit proces worden keuzes gemaakt over onder meer landbouw, natuur, energie, wonen en bedrijvigheid.

Een belangrijk onderdeel van deze integrale benadering is de aandacht voor **bodem en ondergrond**. Deze worden steeds intensiever benut voor onder meer energievoorziening, klimaatadaptatie en landbouw. Met de Agenda Bodem en Ondergrond 2024–2030 zet de provincie in op een duurzaam en veilig gebruik, waarbij het natuurlijke systeem centraal staat. Dit betekent onder meer dat bodemkwaliteit wordt verbeterd, ecosystemen worden hersteld en negatieve effecten van ingrepen in de ondergrond worden beperkt.

Daarnaast heeft Limburg te maken met de **na-ijlende effecten van de voormalige steenkoolwinning**. De provincie voert hierin regie op de uitvoering van beheersmaatregelen in samenwerking met het Rijk en andere partners. In 2025 zijn belangrijke stappen gezet, zoals actualisatie van risicomodellen en verdere kennisontwikkeling.

Smart-criterium	Beoordeling	toelichting
Specifiek	Beperkt	De beleidsdoelen zijn op hoofdlijnen duidelijk (bijv. verbetering leefbaarheid, versnellen woningbouw, balans in ruimtegebruik). Echter, sommige doelen blijven abstract (zoals “verbeteren leefbaarheid” en “samenhang der dingen”) zonder concrete afbakening per gebied of doelgroep. Positief is dat onderdelen zoals subsidieregelingen en woningbouwopgave wel concreter zijn uitgewerkt.
Meetbaar	Beperkt	Voor de Leefbaarheidsaanpak zijn duidelijke indicatoren opgenomen (aantal subsidies, doelwaarden). Ook bij woningbouw is een kwantitatieve ambitie (29.550 woningen). Toch ontbreken op meerdere plekken harde outcome-indicatoren (bijv. effect op leefbaarheid, sociale cohesie of bereikbaarheid). Met name kwalitatieve doelen zijn minder goed meetbaar gemaakt.
Acceptabel	Volledig	De doelen zijn breed afgestemd met partners (gemeenten, corporaties, Rijk, maatschappelijke organisaties). De samenwerking via o.a. BuurtBooster en Woondeal laat zien dat er bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak is. Dit sluit aan bij de rol van de provincie als regisseur en partner.
Realistisch	Voldoende	De voortgang ligt grotendeels op schema en doelen worden deels al (ruimschoots) gehaald, met name bij subsidies. Tegelijkertijd wordt erkend dat ruimtegebrek, complexe opgaven en afhankelijkheid van partners risico's vormen (bijv. woningbouw en ruimtelijke keuzes). Dit maakt sommige ambities uitdagend maar niet onrealistisch.
Tijdgebonden	Volledig	Voor vrijwel alle onderdelen zijn duidelijke tijdshorizonten benoemd (bijv. doelen tot 2026/2027, POVI-besluitvorming verschoven naar mei 2026). Ook monitoringmomenten zijn opgenomen (P&C-cyclus, beleidsmonitor). Dit maakt de voortgang goed te volgen.

Tabel 6

Sterke punten zijn de meetbaarheid bij subsidies, tijdgebondenheid en samenwerking. Verbeterpunten zijn er op het gebied van verdere concretisering van abstracte doelen en meer outcome indicatoren, bijvoorbeeld effecten op leefbaarheid in plaats van alleen output.

De inzet van de provincie Limburg is erop gericht om via een samenhangende aanpak van ruimtelijke, sociale en economische opgaven de leefbaarheid structureel te verbeteren. Door te investeren in sterke steden, vitale dorpen, een toekomstbestendige woningvoorraad en een duurzame leefomgeving, wordt gewerkt aan een provincie waarin iedere Limburger prettig en gezond kan leven. Per saldo wordt € 14,55 mln. overgeboekt naar 2026 en verder om de uitvoering van lopende projecten te waarborgen.

De belangrijkste oorzaken van onderbesteding zitten in.

- Fasering van meerjarige subsidieregelingen (met name Leefbaarheidsaanpak en woningbouw), waardoor budgetten pas in latere jaren worden benut;
- Vertraging in uitvoering van projecten en procedures (zoals subsidieaanvragen en aanbestedingen), waardoor middelen in 2025 niet volledig zijn uitgegeven;

- Inzet van rijksmiddelen (SPUK) in plaats van provinciale middelen, waardoor minder provinciaal budget nodig was in 2025
- Nieuwe of nog uit te werken activiteiten (bijv. kennisfuncties bodem/ondergrond) waarvoor middelen wel ontvangen maar nog niet besteed zijn.

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting na wijziging 2025	Verschil tussen begroting en realisatie
Eindresultaat (x 1.000)	-15.254	-30.668	-15.414

Voor het realiseren van de jaarplannen van dit programma bedragen de werkelijke uitgaven in 2025 € 15,25 mln. en dit is € 15,41 mln. lager dan de gewijzigde begroting 2025.

3.7. Cultuur en erfgoed voor iedereen

De Provincie Limburg zet zich er actief voor in dat iedere inwoner kan deelnemen aan en genieten van cultuur en erfgoed. Cultuur en erfgoed worden gezien als essentiële bouwstenen voor verbinding in de samenleving, juist in een tijd van veranderingen. Limburg beschikt over een rijk en zichtbaar cultureel en historisch aanbod, variërend van de Limburgse taal en volksculturele evenementen tot monumenten zoals kerken, kastelen en industrieel erfgoed. Tegelijkertijd komt niet iedere Limburger hier automatisch mee in aanraking. Daarom richt het provinciale beleid zich nadrukkelijk op toegankelijkheid, participatie en herkenning, zodat meer inwoners zich verbonden voelen met de Limburgse culturele identiteit.

Het Beleidskader Cultuur en Erfgoed voor iedereen 2024–2027, vastgesteld door Provinciale Staten op 5 april 2024, vormt de basis voor deze inzet. Dit beleidskader geeft uitvoering aan de ambities uit het coalitieakkoord 2023–2027 ‘Elke Limburger telt!’. De provincie wil dat cultuur en erfgoed niet alleen behouden blijven, maar ook actief bijdragen aan maatschappelijke samenhang en persoonlijke ontwikkeling. Daarbij wordt in het bijzonder aandacht besteed aan jongeren, zodat ook nieuwe generaties vertrouwd raken met de Limburgse geschiedenis en culturele rijkdom.

Binnen het onderdeel cultuur zijn doelstellingen geformuleerd. Zo wordt gewerkt aan het versterken van het culturele aanbod en de infrastructuur, met name in Noord- en Midden-Limburg. Het behoud en gebruik van de Limburgse taal krijgt aandacht.

In 2025 zijn stappen gezet om deze doelen te realiseren. Zo is het Cultuurconvenant 2025–2028 ondertekend en is de lobby richting het Rijk voor een evenwichtige verdeling van cultuursubsidies voortgezet. Het Uitvoeringsprogramma Limburgse taal is van start gegaan, met onder meer de oprichting van het Staotecomité en de Actiecommissie Limburgse taal. Daarnaast heeft het Hoes veur 't Limburgs ondersteuning ontvangen voor zijn activiteiten.

Om de culturele infrastructuur te versterken, zijn 49 culturele instellingen voorzien van een meerjarige subsidie voor de periode 2025–2028. Hiermee kunnen zij hun aanbod continueren en verder ontwikkelen. Specifieke instellingen, zoals Opera Zuid, ontvangen aanvullende steun om financiële tekorten op te vangen. Ook de drie provinciale musea werden ondersteund, zowel via reguliere subsidies als via een incidentele compensatie voor gestegen kosten. Tegelijkertijd is gewerkt aan een nieuwe meerjarige museumvisie.

Een belangrijke impuls voor de regio's Noord- en Midden-Limburg is gegeven met het Groeiplan 2025–2028. Met de bijbehorende subsidieregeling wordt het culturele aanbod in deze gebieden verder

versterkt. Ook evenementen en festivals spelen een belangrijke rol in het culturele leven. In 2025 zijn zowel grote evenementen, zoals de Heiligdomsvaart en het Wereld Muziek Concours, als lokale en bovenlokale initiatieven financieel ondersteund.

Cultuureducatie vormt een belangrijk speerpunt in het beleid. Binnen het programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2025–2028 zijn de jaarplannen van regionale penvoerders financieel ondersteund. Deze organisaties verbinden het culturele veld met het onderwijs, waardoor in 2025 ruim 54.000 leerlingen actief in aanraking zijn gekomen met cultuur.

Naast cultuur vormt erfgoed een tweede belangrijk pijler binnen het beleid. De provincie streeft ernaar dat monumenten in betere en duurzamere staat verkeren, dat meer vrijwilligers betrokken zijn bij erfgoed en dat erfgoed toegankelijker wordt voor een breed publiek.

In 2025 zijn op dit vlak eveneens belangrijke resultaten behaald. Diverse restauratieprojecten van rijks- en gemeentelijke monumenten zijn financieel ondersteund. Daarbij is extra aandacht besteed aan verduurzaming, zodat monumenten toekomstbestendig worden. Grote projecten zoals Kloosterdorp Steyl, het Romeins Museum Heerlen en abdijcomplex Rolduc konden dankzij provinciale steun van start gaan met restauratiewerkzaamheden.

De provincie heeft ook haar wettelijke taken op het gebied van archeologie uitgevoerd en is actief gebleven in de lobby richting het Rijk voor extra middelen voor grote monumentale opgaven. Met het zogenaamde Erfgoedlab worden complexe vraagstukken rond monumentale ensembles aangepakt; de eerste casussen worden in 2026 gestart.

Binnen erfgoed zijn de activiteiten volgens planning uitgevoerd, met prioriteit voor restauraties, subsidieregelingen en archeologische taken.

Smart-criterium	Beoordeling	toelichting
Specifiek	Volledig	De doelen zijn concreet geformuleerd (bijv. versterking culturele infrastructuur, meer jeugddeelname, betere staat monumenten, inzet vrijwilligers). De realisatie sluit hier duidelijk op aan: subsidies aan 49 instellingen, start Limburgse taalprogramma, restauraties en erfgoedprojecten.
Meetbaar	Beperkt/Voldoende	Doelen bevatten meetbare elementen (zoals “groter aandeel jeugd”, “meer vrijwilligers”, “percentage monumenten”). In de realisatie worden cijfers genoemd (bijv. 54.781 leerlingen bereikt, 234 vrijwilligers betrokken, 12 restauratieprojecten). Wel ontbreken soms exacte nul- en streefwaarden, waardoor meten van voortgang relatief blijft.
Acceptabel	Volledig	Er is brede betrokkenheid van partners (Rijk, gemeenten, culturele instellingen, vrijwilligersorganisaties). Realisatie laat samenwerking zien via convenanten, subsidieregelingen en cofinanciering. De acceptatie en uitvoerbaarheid zijn daarmee geborgd.
Realistisch	Volledig	De doelen zijn haalbaar geformuleerd: uitvoering ligt “op koers”. Grote projecten (bijv. Steyl, Rolduc, Romeins museum) zijn gestart en programma’s zoals cultuureducatie en Limburgse taal lopen. Enkele

		vertragingen (subsidies, fasering) zijn verklaarbaar door complexiteit, niet door onrealistische doelen.
Tijdgebonden	Voldoende	De doelen zijn gericht op 2027, met jaarlijkse monitoring. In 2025 is aantoonbare voortgang geboekt. Wel is bij financiële realisatie sprake van fasering (middelen schuiven door naar 2026 e.v.), wat de voortgang in tijd licht relativeert.

Tabel 7

Samenvattend laat 2025 zien dat de Provincie Limburg inzet op het toegankelijk maken, versterken en behouden van cultuur en erfgoed. De provincie werkt daarbij samen met tal van partners en houdt rekening met externe ontwikkelingen. De eerste resultaten zijn zichtbaar en de verwachting is dat de doelstellingen voor 2027 binnen bereik blijven.

De belangrijkste oorzaken van onderbesteding.

- Fasering en langdurige procedures bij subsidieverlening (v.b. post van € 5 mln. voor restauratie monumenten);
- Voorwaarden en incomplete aanvragen;
- Aangepaste fasering van investeringsprojecten (v.b. Investeringsagenda Noord-Limburg);
- Minder subsidieaanvragen;
- Algemene vertragingen en beleidsmatige herprioritering (v.b. museumvisie).

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting na wijziging 2025	Vershil tussen begroting en realisatie
Eindresultaat (x 1.000)	-43.928	-54.398	-10.470

Voor het realiseren van de jaarplannen van dit programma bedragen de werkelijke uitgaven in 2025 € 43,93 mln. en dit is € 10,47 mln. lager dan gewijzigde begroting 2025. Om de continuïteit van het beleid te waarborgen, wordt circa € 9,57 mln. overgeboekt naar de periode 2026 en verder.

3.8. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg

In 2025 is verdere uitvoering gegeven aan het beleidskader “Een bereikbaar en toegankelijk Limburg”, vanuit de wettelijke verantwoordelijkheden op het gebied van beheer en onderhoud van provinciale infrastructuur en het regionale openbaar vervoer. Daarnaast is ingezet op gedragsverandering, multimodaliteit, verduurzaming en verkeersveiligheid, met als doel de leefbaarheid in Limburg te verbeteren. Over het algemeen ligt dit programma op koers.

De infrastructuur voldoet aan het kwaliteitsniveau ‘Basis’, de punctualiteit van het openbaar vervoer is verbeterd en de rituitval is afgenomen.

Ook is er, samen met partners in de Limburgse binnenhavens, gewerkt aan projecten met Europese cofinanciering. Door het uitstellen van het BO MIRT konden in 2025 geen afspraken met het Rijk worden gemaakt; deze zijn uiteindelijk op 8 januari 2026 tot stand gekomen.

Het vigerende beleidskader wordt gevormd door “Een bereikbaar en toegankelijk Limburg”, aangevuld met de Nota infrastructurele kapitaalgoederen 2024–2027 en het Ontwikkelplan OV, dat op 10 december 2024 door het college van Gedeputeerde Staten is vastgesteld. Deze documenten vormen samen de nadere uitwerking van onze wettelijke taken.

Binnen het onderdeel **mobiliteit en bereikbaarheid** wordt gewerkt aan een beter bereikbare en verkeersveiliger provincie, met als doel een duurzamer en aantrekkelijker mobiliteitssysteem. Voor deze collegeperiode wordt ernaar gestreefd dat in 2027 dorpen en buitenwijken beter bereikbaar zijn dan in 2023, dat de nationale en internationale bereikbaarheid is verbeterd, dat het aandeel duurzame verplaatsingen is toegenomen en dat de verkeersveiligheid is verbeterd. De provincie ligt op koers, al is de uiteindelijke impact mede afhankelijk van externe factoren, zoals verkeersgedrag en grootschalige werkzaamheden.

In 2025 hebben is gewerkt aan beleidsvoorbereiding, monitoring, verkeersmanagement en verkeersveiligheid, en is de mobiliteitsvisie 2050 opgesteld. Deze is in het eerste kwartaal van 2026 gedeeld met Provinciale Staten.

Op het gebied van **verkeersveiligheid** zijn stappen gezet. Via de Verkeersactieve School zijn onderwijsinstellingen ondersteund bij structurele verkeerseducatie. Ook is een doelgroepenpak gestart gericht op gedragsverandering, waarbij in 2025 45 interventies zijn uitgevoerd tijdens evenementen. Verder zijn zeven verkeersveiligheids campagnes uitgevoerd en is gestart met de uitrol van nieuwe laadinfrastructuur. In de regio's is gewerkt aan gedragsverandering bij zowel personen- als goederenvervoer. Financieel gezien bleef de realisatie achter bij de begroting, vooral door verschuivingen in fasering van projecten en subsidies; een groot deel van het budget wordt doorgeschoven naar 2026.

Binnen het domein **infrastructuur en openbaar vervoer** is voortgang geboekt. Het provinciale areaal voldoet aan het kwaliteitsniveau 'Basis' en onderhoudswerkzaamheden zijn conform planning uitgevoerd. In 2025 is groot onderhoud gepleegd aan diverse provinciale wegen, waaronder de N271, N273 en N300, en zijn op veel locaties kleinere herstelwerkzaamheden uitgevoerd. De werkzaamheden zijn gecombineerd met maatregelen op het gebied van duurzaamheid, verkeersveiligheid en natuurinclusiviteit. Enkele projecten liepen vertraging op, bijvoorbeeld door juridische procedures of complexe afstemming, maar zonder gevolgen voor de totale planning.

Het **openbaar vervoer** heeft zich in 2025 verder hersteld van de effecten van de coronapandemie, al ligt het aantal reizigers nog onder het niveau van 2019. Verbeteringen zijn gerealiseerd door invoering van de volledige dienstregeling, waardoor de betrouwbaarheid toenam en rituitval afnam. De Drielandentrein blijft echter achter in prestaties. De concessiehouder Arriva presteert over het algemeen op een goed niveau, zo blijkt uit de Mid-Term Review. Daarnaast is het OV toegankelijker geworden, onder meer door reisassistentie op alle treinstations en de introductie van nieuwe vervoersproducten zoals Dal Vrij Limburg.

Er is extra aandacht besteed aan bereikbaarheid van het landelijk gebied, onder meer via hogere busfrequenties en nieuwe mobiliteitsconcepten.

Smart-criterium	Beoordeling	toelichting
Specifiek	Volledig	De doelstellingen zijn duidelijk geformuleerd: betere bereikbaarheid (nationaal/internationaal), meer duurzame verplaatsingen, verbetering verkeersveiligheid en OV-kwaliteit. De realisatie sluit hier inhoudelijk op aan (o.a. verbeterde punctualiteit OV, gedragscampagnes, infrastructuur op 'Basis'-niveau).
Meetbaar	Voldoende	Indicatoren zijn aanwezig (bijv. punctualiteit, rituitval, kwaliteitsniveau infrastructuur), maar worden grotendeels

		pas in de beleidsmonitor 2026 geactualiseerd. Realisatie toont trends (bijv. minder rituitval), maar meetbare eindwaarden t.o.v. 2023 ontbreken nog expliciet.
Acceptabel	Volledig	De doelen passen binnen de wettelijke taken en samenwerking met partners (Arriva, Rijk, gemeenten). Realisatie laat zien dat er breed draagvlak is (campagnes, regionale uitvoeringsorganisaties, BO MIRT, Europese cofinanciering).
Realistisch	Voldoende	Over het algemeen op koers: infrastructuur voldoet aan 'Basis', OV-prestaties verbeteren. Wel afhankelijkheid van externe factoren (Rijk, internationale partners, gedrag verkeersdeelnemers, Drielandentrein), wat realisatie deels beperkt.
Tijdgebonden	Beperkt/voldoende	Doelen zijn gekoppeld aan 2027, maar voortgang 2025 is vooral procesmatig beschreven. Concrete jaardoelen per 2025 ontbreken grotendeels. Wel duidelijke planningselementen zoals oplevering Maaslijn (2027) en concessievoorbereiding (vanaf 2026).

Tabel 8

Sterke punten zijn de inhoudelijke voortgang op het gebied van infra, OV, gedragscampagnes en de mobiliteitsvisie 2050. Aandachtspunten zijn de afhankelijkheid van externe partijen, bijvoorbeeld bij internationale verbindingen of geldstromen vanuit het Rijk. Verder is er sprake van beperkte harde meetwaarden en zijn er specifieke probleemdossiers, zoals de Drielandentrein.

Financieel gezien zijn binnen het openbaar vervoer afwijkingen opgetreden door meerjarige afspraken met Arriva en het Rijk, evenals door investeringen in toegankelijkheid en projecten zoals de Maaslijn. Om piekuitgaven op te vangen wordt voorgesteld een reserve OV-concessie in te stellen. Ook op het gebied van nationale en internationale verbindingen is voortgang geboekt. Er is ingezet op belangrijke infrastructuur- en OV-projecten zoals de Maaslijn, de A2-verbreding en internationale treinverbindingen. Door de vertraging van het BO MIRT zijn in 2025 geen nieuwe afspraken met het Rijk gemaakt, maar is wel gelobbyd en zijn Europese subsidies veiliggesteld. De samenwerking met grensregio's is versterkt, onder meer op het gebied van busverbindingen en ticketing.

De belangrijkste redenen van onderbesteding.

- Aangepaste fasering van projecten en subsidies (v.b. mobiliteitsprojecten, snelfietsroutes en herontwikkeling stationsomgeving Venray);
- Vertraging in uitvoering van projecten (v.b. overdracht N556, kunstwerken, aanbesteding beheer en onderhoud);
- Fasering in afspraken met partners, onder andere Arriva en Rijk.

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting na wijziging 2025	Vershil tussen begroting en realisatie
Eindresultaat (x 1.000)	-180.480	-222.593	-42.113

Voor het realiseren van de jaarplannen van dit programma bedragen de werkelijke uitgaven in 2025

€ 180,48 mln. en dit is € 42,11 mln. lager dan gewijzigde begroting 2025. Per saldo resulteert dit in een gunstiger exploitatieresultaat dan verwacht. Voor de voortzetting van beleid wordt een aanzienlijk bedrag overgeboekt naar latere jaren.

3.9. Provincie midden in de samenleving

De provincie Limburg draagt zorg voor een goed openbaar bestuur en vervult daarbij een belangrijke rol in het toezicht op gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en het waterschap, met bijzondere aandacht voor financieel toezicht en het wettelijk toezicht in het buitengebied. De Commissaris van de Koning geeft als rijksorgaan mede invulling aan een weerbare overheid en aan maatregelen tegen ondermijning, het bevorderen van integriteitsbesef en het onderhouden van goede interbestuurlijke verhoudingen. In 2025 is gewerkt aan intensivering van fondsenwerving richting Brussel en Den Haag; daarnaast zijn bestuurlijke vernieuwingen ingezet, onder meer via jongerenparticipatie en maatregelen om regeldruk terug te dringen.

De provincie positioneert zich als een dienstbare, responsieve en samenwerkende overheid die samen met gemeenten, het Rijk, Europese partners en inwoners werkt aan urgente regionale opgaven. Kernambities zijn dat iedere regio, kern en Limburger telt; dat samenwerking wordt versterkt via Regio Deals en het programma “Elke Regio Telt”; dat bestuur betrouwbaar en integer is; dat de uitvoeringskracht van gemeenten wordt versterkt; en dat de provinciale organisatie weerbaar en professioneel is. Hoofddoelen richting 2027 zijn dat de provincie als dienstbaarder en benaderbaarder wordt ervaren, dat gemeenten de provincie zien als een betrokken partner, dat de weerbare overheid volgens de Limburgse norm in uitvoering is en dat de organisatie beter is toegerust op grote opgaven.

Op beleidsniveau is in 2025 vooral voortgang geboekt bij de **Regio Deals**: de provincie is partner in meerdere Regio Deals (Noord-, Midden- en Zuid-Limburg) en heeft de uitvoering van Noord- en Midden-Limburg opgestart; de eerste Regio Deal Noord-Limburg werd afgerond en er is deelname aan het Nationaal Programma Vitale Regio's. Inhoudelijk ligt dit traject op koers, al is er grote variatie tussen regio's.

Grensoverschrijdende samenwerking met Duitsland en België verloopt intensief via Euregio's en EU-netwerken en de provincie vervult haar rol in internationalisering en als managementautoriteit binnen EMR en Interreg. Op het gebied van externe relaties en public affairs is de lobby versterkt en gericht ingezet, is monitoring van subsidies opgezet en is regiobranding in gang gezet, al verliep de uitvoering deels vertraagd. De rijkstaken van de Commissaris van de Koning en de weerbare overheid zijn verder uitgewerkt: integriteit en bestuurscultuur zijn versterkt, het BIBOB-beleid⁹ geactualiseerd en de aanpak van ondermijning en veiligheid voortgezet.

Smart-criterium	Beoordeling	toelichting
Specifiek	Beperkt	De doelen zijn over het algemeen duidelijk geformuleerd (bijv. “Provincie wordt ervaren als betrokken partner” en “meer dienstbaar en benaderbaar”). Echter, termen zoals “meer betrokken” en “dienstbaar” blijven enigszins abstract en afhankelijk van perceptie.

⁹ De Wet Bibob geeft overheden de bevoegdheid om te onderzoeken of een vergunning, subsidie, vastgoedtransactie of overheidsopdracht misbruikt kan worden voor criminele activiteiten; bij aantoonbaar ernstig gevaar mag de overheid weigeren of intrekken.

Meetbaar	Beperkt	Er wordt gewerkt met indicatoren en een P&C beleidsmonitor (voorjaar 2026), maar concrete meetwaarden of nulmetingen (behalve verwijzing naar 2024) worden in de tekst nog niet zichtbaar gemaakt. Meetbaarheid hangt sterk af van toekomstige monitoring.
Acceptabel	Volledig	De doelen zijn breed gedragen en sluiten aan bij samenwerkingsafspraken met gemeenten, Rijk en regio's. De gerealiseerde samenwerking in Regio Deals en interbestuurlijke trajecten bevestigt bestuurlijk draagvlak.
Realistisch	Voldoende	De voortgang ("liggen op koers") en concrete resultaten zoals gestarte Regio Deals, uitvoeringsprogramma's en samenwerking tonen aan dat de doelen haalbaar zijn. Wel zijn er afhankelijkheden van externe partners en landelijke ontwikkelingen.
Tijdgebonden	Volledig	De meeste doelen zijn gekoppeld aan de periode tot 2027. Daarnaast zijn concrete jaardoelen (2025 realisatie, 2026 monitoring) benoemd, wat zorgt voor duidelijke tijdsaders.

Tabel 9

Voor de Limburger is het effect nog beperkt direct zichtbaar; impact wordt vooral indirect benoemd (via samenwerking, uitvoeringskracht en dienstverlening). Concrete maatschappelijke effecten worden nog gemonitord.

De uitvoering, samenwerking en planning liggen op koers. Aandachtspunten zijn er in de vorm van concretisering en meetbaarheid van maatschappelijke effecten richting inwoners.

Samengevat ligt de provincie beleidsmatig op koers: er is inhoudelijke voortgang op thema's als Regio Deals, samenwerking met gemeenten en versterking van integriteit en bestuurscultuur. Tegelijkertijd blijft de realisatie achter in tempo en financiële uitnutting; veel doelen zijn structureel en langlopend en sterk afhankelijk van samenwerking met externe partners. De conclusie is dat Limburg in 2025 belangrijke stappen heeft gezet richting een meer dienstbare, samenwerkende en weerbare overheid, maar dat uitvoering en zichtbaarheid versneld en concreter moeten worden opgepakt om de ambities volledig te realiseren.

De belangrijkste oorzaken van onderbesteding.

- Fasering en vertraging Regio Deal projecten;
- Uitgestelde uitvoering van programma's en projecten (Regiobranding Brightlands en Fundraising);
- Doorlopende meerjarige trajecten;
- Externe afhankelijkheden en besluitvorming (v.b. Veiligheidsregio, Europese subsidies);
- Organisatorische en implementatiefactoren, nieuwe trajecten vragen opstarttijd (v.b. Bibob digitalisering).

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting na wijziging 2025	Verschil tussen begroting en realisatie
Eindresultaat (x 1.000)	-25.744	-38.259	-12.515

Voor het realiseren van de jaarplannen van dit programma bedragen de werkelijke uitgaven in 2025

€ 25,74 mln. dit is € 12,52 mln. lager dan gewijzigde begroting 2025. De belangrijkste oorzaken zijn fasering en vertraging bij Regio Deals (ongeveer €11,08 mln.), vertraagde lobby- en brandingactiviteiten en uitgestelde investeringen op het gebied van veiligheid en BIBOB.

3.10. Financiën en overhead

In dit hoofdstuk zijn alle overige baten en lasten inzichtelijk gemaakt. Het betreft hier de onderdelen 'overhead' waarin alle bedrijfsvoering budgetten zijn opgenomen en de 'algemene dekkingsmiddelen' waarin met name de algemene inkomsten zijn opgenomen.

Dit programma bestaat uit twee onderdelen:

- Overhead: betreft sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces, zoals huisvesting, ICT, management, facilitaire diensten etc.;
- Overige financiële posten (onvoorzien, taakstelling 2023-2027 etc.) en algemene dekkingsmiddelen (provinciefonds, opcenten MRB, dividend etc.).

Wat heeft het ons gekost?

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting na wijziging 2025	Vershil tussen begroting en realisatie
Eindresultaat (x 1.000)	-421.797	-411.337	-10.460

Wij hebben een voordelig verschil in het resultaat van programma Financiën en overhead van € 10,46 mln.

3.11. Conclusie aan de hand van beleidskaders

Het resultaat van de provincie Limburg over 2025 bedraagt ten opzichte van de gewijzigde begroting € 55,026 mln. voordelig. Het totale overzicht per beleidskader ziet er dan als volgt uit.

OVERZICHT REALISATIE PER PROGRAMMA 2025			
PROGRAMMA	REALISATIE (IN €)	BEGROTING NA WIJZIGING (IN €)	VERSCHIL (IN €)
PROGRAMMA 1 – PERSPECTIEF VOOR HET LANDELIJK GEBIED	-60.920	-69.419	-8.499
PROGRAMMA 2 – SAMEN LEVEN EN BESTAANSZEKERHEID	-17.974	-26.258	-8.284
PROGRAMMA 3 – WERKEN AAN EEN TOEKOMSTBESTENDIGE ECONOMIE	-62.266	-67.488	-5.222
PROGRAMMA 4 – NIEUWE ENERGIE EN LEEFMILIEU	-50.379	-27.563	-22.816
PROGRAMMA 5 – LEEFBARE STEDEN EN DORPEN	-15.254	-30.668	-15.414
PROGRAMMA 6 – CULTUUR EN ERFGOED VOOR IEDEREEN	-43.928	-54.398	-10.470
PROGRAMMA 7 – EEN BEREIKBAAR EN TOEGANKELIJK LIMBURG	-180.480	-222.593	-42.113
PROGRAMMA 8 – PROVINCIE MIDDEN IN DE SAMENLEVING	-25.744	-38.259	-12.515
PROGRAMMA 9 – FINANCIËN EN OVERHEAD	421.797	411.337	-10.460
SALDO VAN BATEN EN LASTEN	-35.148	-125.309	-90.161
MUTATIES RESERVES	120.451	155.587	35.135
GEREALISEERD RESULTAAT	85.303	30.277	-55.026

Figuur 8 Realisatie per programma

Het resultaat 2025 wijkt 65% af van het totale begrote resultaat (na wijziging). De grootste afwijking zien we terug in programma 4 Nieuwe energie en leefmilieu (overschrijding) als gevolg van de vorming van een voorziening inzake het Limburgs Energiefonds.

De voordelige afwijking in programma 7 Een bereikbaar en toegankelijk Limburg heeft betrekking op de bijdrage van het rijk inzake de Maaslijn. In algemene zin zien we onderbesteding bij alle programma's, waarbij de provincie in belangrijke mate afhankelijk is van derden, zoals bij (meerjarige) projectsubsidies.

Het voorspellend vermogen van de organisatie blijft een belangrijk aandachtspunt, ook de komende tijd. Het blijkt dat er veel afwijkingen van de begroting zijn in de zin van onderbesteding. Trek hier conclusies en lering uit voor toekomstige prognoses.

Het advies voor de komende periode luidt dan ook:

1. voldoende mankracht ter beschikking stellen om de ambities niet alleen te financieren, maar ook te realiseren;
2. Verricht eerst de benodigde inventarisaties en onderzoeken vóór uitvoering;
3. Probeer externe afhankelijkheden goed in te schatten qua tijd en voortgang;
4. Realiseer projecten tijdig door stevig in te zetten op effectief projectmanagement;
5. Laat het College van GS zich bij elk project afvragen of de plannen en doelstellingen voldoende realistisch zijn.

4. Overige bevindingen bij analyse van de jaarrekening

4.1. Fraude en non-compliance

Bij de planning van de jaarrekeningcontrole houdt de accountant rekening met het risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude en onregelmatigheden onjuistheden van materieel belang zou kunnen bevatten. Daarnaast heeft de accountant beoordeeld in hoeverre sprake kan zijn van een risico omtrent corruptie of een risico omtrent het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Het is van belang om het onderwerp fraude regelmatig onder de aandacht te brengen en te houden, met als doel de gehele organisatie bewust te laten zijn van fraude- en corruptierisico's. Naast directe schade kan immers ook belangrijke reputatieschade optreden.

Tijdens de controle van de jaarrekening 2025 is gekeken naar de volgende risico's:

- Frauderisicoanalyse
- Gedragscode, klokkenluidersregeling en incidentenregistratie: documenten zijn beschikbaar voldoende up to date
- Frauderisicoplan: is in ontwikkeling en zal eind 2025 worden gefinaliseerd. Loopt dit volgens planning?
Bij de feitencontrole is aangegeven dat het frauderisicoplan wordt gecombineerd met het Protocol integriteitsmeldingen Ambtelijke Organisatie. Naar verwachting wordt dit in Q3 2026 vastgesteld.
- Incidenten: geen indicatie van incidenten die gerapporteerd dienen te worden
- Corruptie: geen indicatie van corruptiegevallen. Advies accountant: corruptie meenemen in de frauderisicoanalyse.

Verder wordt in de controleverklaring het volgende frauderisico geïdentificeerd:

- Het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management → hierdoor bestaat risico op verslaggevingsfraude → er zijn geen specifieke aanwijzingen voor fraude

De werkzaamheden van de accountant hebben voor 2025 niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor materiële (fraude)risico's of vermoedens daarvan.

4.2. Onderzoeksvragen vanuit Controlecommissie jaarrekeningcontrole 2025

De Controlecommissie heeft een aantal vragen geformuleerd voor de accountantscontrole van 2025. We gaan in op de verbetering van het voorspellend vermogen. Bij de jaarrekeningcontrole 2024 is gesignaleerd dat er grote verschillen bestaan tussen de begrote en gerealiseerde baten en lasten. Het volgende wordt door de accountant geadviseerd:

- Monitoring door het cluster financiën op de voortgang van budgetten (realisatie versus begroting);
- Het verbeteringsproces rond de meerjarige projectsubsidies te continueren. In 2025 zullen voorstellen aan de accountant worden overlegd. Bij de feitencontrole is het volgende aangegeven.

'Gedurende 2025 heeft BZK een gewijzigd standpunt ingenomen omtrent lastneming subsidies. In 2026 wordt, naar verwachting, door BZK met IPO een gewijzigde systematiek van lastneming uitgewerkt op landelijk niveau.'

In 2025 is aandacht besteed aan onderbesteding van structurele budgetten. Hierbij is het beeld bevestigd dat onderbesteding vooral plaatsvindt op incidentele lasten. De onderbesteding wordt met

name veroorzaakt door projectsubsidies en SPUK's welke een incidenteel karakter hebben. Er zijn echter nog verschillende verbeterpunten mogelijk om ervoor te zorgen dat de provincie meer grip krijgt op het bijstellen van de begroting en het tussentijds inschatten van de omvang van de baten en lasten.

4.3. Aandachtspunten voor de accountantscontrole 2026

De controle van de jaarrekening over 2025 heeft ertoe geleid dat de accountant voor 2026 aandachtspunten heeft geformuleerd voor de controle 2026.

De accountant ziet voor provincie Limburg de volgende aandachtspunten voor 2026

- Nieuwe ontwikkelingen rondom de lastneming subsidieverstrekingen door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en het Interprovinciaal Overleg (IPO).
- Nieuwe rekenmodelmodel beschikbaar voor het bepalen van restwaardes bij circulaire bouw. Dit kan de provincie ondersteunen bij het beheersen van de kapitaallasten in het uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2024-2027.
- Overgang APPA-pensioenaanspraken van politieke ambtsdragers naar ABP per 1 januari 2028 vraagt blijvende monitoring van de toereikendheid van de pensioenvoorziening en eventuele bijstelling richting overdrachtsmoment.
- Ontwikkelingen rondom de lastneming en verantwoording van subsidieverstrekingen, waarbij Rijk en provincies werken aan een uniforme, administratief lastenluwe verantwoordingswijze voor 2026 en verder.

4.4. Advies voorspellend vermogen accountant

De accountant heeft bij de uitwerking van de jaarrekening geadviseerd over het voorspellend vermogen van de organisatie en hierbij de volgende adviezen gegeven.

- Het cluster financiën gestructureerd en gecentraliseerd tussentijdse monitoring uit laten voeren op de voortgang van budgetten (realisatie vs. begroting). Uitkomsten van de taskforce kunnen ook een bijdrage leveren aan het verbeteren van het voorspellend vermogen van andere beleidsterreinen. Tijdens de feitencontrole is aangegeven dat het goed is om ervaringen uit de Taskforce landelijk gebied te delen met andere beleidskaders.
- Het ingezette verbeteringspoor rondom de meerjarige projectsubsidies te continueren.
- Analyses opstellen waaruit blijkt voor welke baten en lasten de voorspelbaarheid beperkt is en hoe dit te verbeteren.

4.5. Weerstandvermogen

Dit geeft inzicht in de financiële risico's die de provincie Limburg loopt. In onderstaande tabel wordt de beschikbare weerstandscapaciteit tot uitdrukking gebracht. De weerstandscapaciteit betreft het vermogen om financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit invloed heeft op het uitvoeren van de bestaande taken. Simpel gezegd duidt de incidentele weerstandscapaciteit op het opvangen van eenmalige tegenvallers, terwijl de structurele weerstandscapaciteit betrekking heeft op het omgaan met langdurige financiële uitdagingen.

€ x 1 mln.

	Incidenteel	Structureel	R2025	R2024
Beschikbare weerstandscapaciteit	847	80	927	950
Gewogen risico's	5	30	35	52
Surplus weerstandsvermogen	842	50	892	886
Beslag op Weerstandsvermogen	1%	38%	4%	5%

Figuur 9 Weerstandsvermogen

Het beslag op het weerstandsvermogen 4% stand jaarstukken 2025 betekent dat indien de risico's zich daadwerkelijk voordoen, onze weerstandscapaciteit met 4% zal dalen.

De (gewogen) risico's in de jaarrekening 2025, waarvoor nog geen maatregelen zijn getroffen en die van materieel belang zijn voor de provinciale financiële positie bedragen € 35 mln. Dit is fractioneel hoger dan de risico-inschatting die gemaakt is bij de Programmabegroting 2026, namelijk € 32 mln. De financiële risico's die onderkend worden hebben betrekking op verbonden partijen, pensioen politieke ambtsdragers, debiteuren en grondbeleid.

Er zijn onzekerheden rondom de Provinciefondsuitkering. Op dit moment blijkt op basis van voorlopige uitkomsten dat het nieuwe verdeelmodel sterk nadelig kan zijn voor Limburg. Dit staat op gespannen voet met de uitkomsten van onderzoeken uit "Elke regio telt". Het benodigd structureel weerstandsvermogen voor dit risico wordt geschat op € 27,6 mln. (kans x impact).

De top 3 grootste risico's zijn:

1. Provinciefonds (benodigd incidenteel weerstandsvermogen € 27,6 mln.)
2. Nazorgfonds gesloten stortplaatsen (benodigd incidenteel weerstandsvermogen € 4,7 mln.)
3. Europese programma's (benodigd incidenteel weerstandsvermogen € 4 mln.)

Concluderend kunnen we stellen dat het weerstandsvermogen van de provincie Limburg voldoende is. Ook de accountant concludeert dat een weerstandscapaciteit van € 927 mln. en een blootstelling aan risico's van € 35 mln. voldoende is.

4.6. Vragen vanuit Controlecommissie (CC).

Uitgaven aan beleidskaders ten opzichte van de financiering die er volgens dat kader nodig was

De beleidskaders tonen dat de provincie over het geheel genomen beschikt over een solide financiële basis, maar dat de aansluiting tussen beschikbare financiering en feitelijke uitvoering van beleid structureel onder druk staat. Op programmaniveau blijkt herhaaldelijk dat geraamde financiering niet synchroon met uitvoering wordt benut: uitgestelde projectfasering, vertraagde rijks- en SPUK-middelen en incidentele oorzaken leiden ertoe dat middelen in de tijd verschuiven en dat feitelijke bestedingen achterblijven bij wat het beleidskader oorspronkelijk voorzag (toelichting financieel kader en programma-verantwoordingen, p.20-23). Dit impliceert dat het huidige beeld van “voldoende financiering” deels wordt gedragen door incidentele vrijvallen en eenmalige dekkingen, waardoor de structurele dekking van doorlopende beleidsopgaven minder robuust is dan op het eerste gezicht lijkt.

Daarnaast blijkt dat uitvoeringscapaciteit en fasering minstens zo bepalend zijn als zuivere budgettaire toereikendheid: beleidsdoelen blijven haalbaar binnen het kader, maar alleen indien het uitvoeringstempo en de governance worden versterkt en incidentele dekkingen niet als structurele oplossing worden gehanteerd.

Samengevat: de beleidskaders zijn op korte termijn financieel verdedigbaar, maar vragen om aanscherping van de meerjarige afstemming tussen begroting, fasering en structurele financiering om te voorkomen dat incidentele middelen structurele verplichtingen maskeren (meerjarige toelichting en programma-analyses, p.20-40).

Verschillen tussen de beleidsdoelen en de daadwerkelijke realisatie:

De beleidsdoelen zijn in grote lijnen helder geformuleerd, maar de daadwerkelijke realisatie blijft op meerdere terreinen achter bij de ambities, waardoor de beleidskaders in de praktijk minder effectief blijken dan op papier. Dit kan bijvoorbeeld worden geconstateerd voor het programma Perspectief voor het landelijk gebied.

Indicatoren in de programma-verantwoordingen laten zien dat uitvoeringssnelheid en fasering vaak de beperkende factoren zijn: meerjarige opgaven zoals natuurherstel en hydrologisch herstel lopen vertraging op, projectfaseringen worden uitgesteld en rijks- en SPUK-middelen komen later beschikbaar dan voorzien, met als gevolg dat doelrealisatie niet synchroon loopt met de geplande tijdslijnen en resultaten.

Financieel vertaalt dit zich niet primair in directe tekorten, maar in een toename van incidentele dekkingen, vrijval van voorzieningen en verschuivingen naar volgende jaren. De discrepantie tussen doel en realisatie is daarmee zowel een uitvoerings- als een financieringsprobleem: beleidsdoelen blijven haalbaar binnen het kader, maar alleen als uitvoeringstempo, capaciteitsinzet worden versterkt en als incidentele middelen niet routinematig worden ingezet om structurele opgaven te maskeren. Dit vraagt om scherpere meerjarige sturing, expliciete fasering van grote opgaven en een systematische koppeling van prestatie-indicatoren aan financiële consequenties, zodat afwijkingen tijdig zichtbaar worden en bestuurlijke keuzes op basis van kwantitatieve scenario's kunnen worden genomen.

Welke zaken worden nu incidenteel gefinancierd, die we eigenlijk structureel incidenteel doen;

De jaarstukken laten zien dat meerdere posten die nu incidenteel worden gedekt in de praktijk een structureel karakter hebben, waardoor de incidentele financiering feitelijk structurele lasten maskeert. Vrijval van voorzieningen en incidentele resultaatbestemmingen worden herhaaldelijk ingezet om doorlopende uitvoeringskosten en vertraagde projectuitgaven te dekken; de overboeking van € 56,85 mln. naar 2026 illustreert hoe eenmalige middelen worden gebruikt om terugkerende verplichtingen in tijd te verschuiven.

Eveneens terugkerend is het gebruik van risicoreserves en eenmalige opbrengsten uit deelnemingen om exploitatietekorten of extra inzet voor beleidsprogramma's te compenseren, waardoor structurele

beleidsinzet afhankelijk blijft van niet-structurele dekkingen. Dit patroon vergroot het risico dat bij tegenvallers in inkomsten of bij oplopende projectkosten de structurele begrotingspositie snel verslechtert. Het feit dat bedragen zijn opgenomen in de risicoreserve betekent niet dat het geen risico's meer zijn, maar dat het budgettair is afgedekt.

Concluderend: incidentele dekkingen bieden op korte termijn ruimte, maar vormen geen duurzame oplossing voor doorlopende beleidsopgaven; het beleidskader vraagt daarom expliciete scheiding tussen eenmalige en structurele financiering, heldere regels voor het gebruik van vrijvallen¹⁰ en reserves, en een meerjarige herijking van prioriteiten zodat terugkerende lasten niet langer via incidentele middelen worden gefinancierd.

Specifiek aandacht voor financiële risico's en eventuele toekomstige kapitaalbehoefte en ontwikkeling van de provinciale financiële exposure en risico's bij grote investeringsprojecten. Verschaf inzicht in de financiële risico's bij majeure projecten en de mate waarin deze risico's door de Provincie worden beheerst.

De jaarstukken tonen dat de provinciale financiële exposure de komende jaren duidelijk toeneemt en dat dit risico vooral geconcentreerd is in een beperkt aantal majeure projecten en in de ontwikkeling van de schuld- en liquiditeitspositie.

Grote projecten zoals MAA, Chemelot en vastgoedinitiatieven rond Brightlands vertonen zowel markt- als vergunning- en uitvoeringsrisico's; concrete voorbeelden in de toelichting laten zien dat afwaarderingen (bijv. op deelnemingen en grondposities) reeds uit de risicoreserve zijn gedekt, maar dat dergelijke eenmalige dekkingen de structurele kwetsbaarheid niet wegnemen (toelichting projecten en balans, p.247-260). Concluderend kan geconstateerd worden dat eenmalige dekkingen zoals incidentele vrijval uit reserves of incidentele baten in 2025 bijdragen aan het behalen van een positief resultaat, maar dat dit de structurele kwetsbaarheid niet oplost.

De jaarrekening illustreert dat toekomstige kapitaalbehoefte niet alleen voortkomt uit geplande investeringen, maar evenzeer uit het cumulatieve effect van vertraagde uitvoeringen, oplopende projectkosten en het herhaaldelijk inzetten van incidentele middelen om terugkerende lasten te dekken. De stukken geven aan dat er onbenutte belastingcapaciteit bestaat, maar benadrukken tegelijk dat het politiek en bestuurlijk gevoelige instrumentarium hiervoor geen automatische buffer is. Goed financieel rentmeesterschap blijft ongeacht deze sterke financiële positie gevraagd, mede gezien de geopolitieke ontwikkelingen.

Er ontbreekt een eenduidig overzicht van cumulatieve exposure: individuele risico's zijn beschreven en deels afgedekt, maar de mate waarin de provincie de totale project-exposure actief beperkt (via fasering, harde stop-loss-criteria, cofinancieringsvoorwaarden of contractuele garanties) is niet consequent kwantitatief gemaakt. Voor de beleidskaders betekent dit dat de huidige financiële houdbaarheid op korte termijn verdedigbaar is, maar dat de meerjarige robuustheid kwetsbaar is voor meerdere gelijktijdige tegenvallers.

Aanbeveling: werk aan een kwantitatieve cumulatieve risico-analyse (worst-case en plausibele scenario's) inclusief liquiditeitsprognose, kapitaalbehoefte en exit-strategie per groot project, en stel heldere bestuurlijke faserings- en stop-loss-criteria vast zodat incidentele dekkingen niet onbedoeld structureel worden. Alleen met zo'n integraal inzicht kan het beleidskader worden herijkt van een reeks afzonderlijke projectafwegingen naar een samenhangende, meerjarige financiële strategie die de provinciale exposure daadwerkelijk beheerst.

¹⁰ Zie hiervoor ook de financiële verordening inzake handelen rondom reserves.

5. Jaarrekening 2025

5.1. De provinciale balans

De griffie heeft de balansposities 2024 en 2025 met elkaar vergeleken. De activazijde van de balans geeft aan wat de provincie bezit, de passivazijde geeft aan hoe dit is gefinancierd waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen vreemd en eigen vermogen.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen vaste passiva, bestaande uit eigen vermogen, voorzieningen en vaste schulden en vlottende passiva bestaande uit kortlopende schulden en overlopende passiva.

Daar waar de afwijkingen substantieel zijn te noemen worden de balansposten nader toegelicht.

5.1.1. Immateriële vaste activa

	Boekwaarde 31-12-2025	Boekwaarde 31-12-2024
Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	4	6
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	72.463	58.107
	72.467	58.113

Figuur 10 Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa zijn activa die niet tastbaar zijn. Investeren betekent in financiële zin dat wij vermogen vastleggen in objecten waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt. In deze categorie zijn dat investeringen die de Provincie doet waar geen bezittingen tegenover staan, zoals de kosten van onderzoek en ontwikkeling voor mogelijke investeringen. Daarnaast zijn hier investeringen in activa van derden opgenomen. Onderstaand treft u de toelichting op de balans van deze posten op hooflijnen. Hieruit blijkt een stijging van € 14,36 mln. waarbij de balanswaarde is gestegen van € 58,11 mln. ultimo 2024 naar € 72,47 mln. ultimo 2025.

De belangrijkste investeringen aan activa van derden:

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed 2025	Cumulatief besteed t/m 2025
Investerings			
Railagenda Electrificatie Maaslijn	225.030	16.069	50.570
Spoorverdubbeling Heerlen-Landgraaf	68.140	487	37.427
Stationsomgeving Beek-Elsloo	10.901	1.005	5.231
Overig	56.511	0	40.342
	360.582	17.561	133.570

Figuur 11 Investerings aan activa van derden

5.1.2. Financiële vaste activa

Dit betreffen geldleningen en kapitaalverstrekkingen aan derden. Het achterliggende beleid en de regels die hiervoor gelden worden gevormd door Sturing in Samenwerking 3.0. In dit kader zal vooral aandacht worden besteed aan de kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen.

Het gaat hier om vorderingen die eigendomsrechten op vennootschappen vertegenwoordigen. Dergelijke vorderingen geven de houder recht op een aandeel in de winst alsmede in het netto vermogen in geval van liquidatie. Er is dus sprake van risicodragende vorderingen.

Er is een voorziening van € 28 mln. gevormd voor het Limburgs Energie Fonds B.V.. In 2025 heeft het college van Gedeputeerde Staten Provinciale Staten actief geïnformeerd over de verslechterende positie van deze deelneming. Daarbij zijn mitigerende maatregelen genomen om toekomstige verliezen te dekken. Hierbij heeft een additionele storting in de risicoreserve Financieel Instrumentarium Sturing in Samenwerking ter hoogte van € 9,5 mln. plaatsgevonden (Najaarsnota 2025), zodat voldoende bufferruimte werd opgebouwd om toekomstige verliezen van LEF te kunnen opvangen.

De belangrijkste afwaardering betreft NV Holding Businesspark Luchthaven Maastricht ad € 19,26 mln. Van deze afwaardering heeft € 9,48 mln. betrekking op een geplande afwaardering conform begroting. Dit zijn de agiostortingen van de Provincie in NV HBLM in 2025. Conform het kredietbesluit van PS van 16 december 2022 worden deze agiostortingen direct afgewaardeerd. Daarnaast is er een aanvullende afwaardering van € 9,78 mln. Deze afwaardering is volledig gedekt uit de risicoreserve Financieel Instrumentarium Sturing in Samenwerking, aangezien al sinds 2020 het conservatieve uitgangspunt wordt genomen dat een mogelijke afwaardering van de boekwaarde op HBLM tot de mogelijke scenario's behoort. Tot vorig boekjaar was het standpunt dat het perspectief in de business case van HBLM nog voldoende was om het verschil tussen de boekwaarde en het eigen vermogen van de vennootschap te overbruggen. Kan worden uitgelegd wat het standpunt nu is?

Bij de feitencontrole is hierover gesproken.

'Het standpunt nu is dat het verschil tussen boekwaarde en het eigen vermogen van de vennootschap (op afzienbare termijn) niet meer overbrugd kan worden. Dit is als zodanig met de accountant afgestemd, waarna de voorgestelde afwaardering heeft plaatsgevonden.

De afwaardering heeft te maken met het beschreven verwateringseffect. De Provincie had tot 2023 100% van de aandelen en daarmee het eigendom over 100% van het eigen vermogen van HBLM. Ná de verwatering door aandelenuitgifte had de Provincie nog 60% van de aandelen en daarmee 60% eigendom op het eigen vermogen. De potentiële afwaardering voor deze hogere activawaarde t.o.v. het provinciaal deel van het eigen vermogen van HBLM had de Provincie in de Risicoreserve SiS opgenomen, omdat de afwaardering tot 2025 nog niet nodig was. Nu dat deze afwaardering wel nodig is, kunnen daar de destijds gereserveerde middelen uit de Risicoreserve SiS voor worden aangewend.'

Tijdens de feitencontrole is aangegeven dat de afwaardering niets te maken heeft met de huidige verliessituatie van HBLM.

Algemeen bekend is echter dat de resultaten uiteindelijk ook van invloed kunnen zijn op de boekwaarde.

Daarnaast zien we in onderstaande tabel nog een aantal kleinere afwaarderingen. Dit betreft (voornamelijk) geplande afwaarderingen (direct na agiostorting) die thans via de begroting zijn gedekt. Dit zijn met name afwaarderingen van agiostortingen die exploitatiematig worden benut (dekking van de kosten). De agiostortingen leiden niet tot materiele meerwaarde en moeten daarom worden afgewaardeerd (conform besluitvorming door PS).

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	Investerings	Desinvesteringen	Afwaarderingen	Voorzieningen
HBLM BV	9.475	0	19.256	0
Limburgs Energie Fonds (LEF) B.V. (VP)	2.521	0	0	28.000
MKB-Leningfondsen (MKB-L) B.V. (VP)	0	3.456	0	0
Limburg Business Development Fonds (LBDF) B.V. (VP)	212	0	1.400	0
Campus Heerlen Management & Development B.V. (VP)	600	0	600	0
Chemelot Ventures B.V. (VP)	300	739	0	0
Chemelot Participaties B.V. (VP)	14.154	0	0	0
Maastricht Health Campus BV (VP)	1.370	0	650	0
Campus Vastgoed Greenport Venlo B.V. (VP)	4.788	0	323	-3.945
Brightlands Agrifood Fund BV (VP)	743	0	0	0
Brightlands Campus Greenport Venlo B.V. (VP)	1.150	0	1.150	0
Brightlands Venture Partners Fund IV BV (VP)	1.003	0	0	0
CSV Amsterdam B.V. (VP)	0	3	0	0
	36.316	4.199	23.379	24.055

Figuur 12 Kapitaalverstrekkingen aan derden

Leningen u/g aan deelnemingen	Investerings	Desinvesteringen	Afwaarderingen	Voorzieningen
Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo B.V.-Variabel (F)	8.000	8.000	0	0
Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo B.V. - Vast (F)	0	3.500	0	0
MAA Beheer & Infrastructuur BV (F)	0	69	0	0
MAA beheer & infrastructuur BV - baanonderhoud (F)	0	878	0	0
Campus Vastgoed Greenport Venlo BV - RvA (F)	0	44	0	0
Campus Vastgoed Greenport Venlo BV Brighthouse (F)	0	471	0	-615
	8.000	12.963	0	-615

Figuur 13 Leningen u/g aan deelnemingen

De term lening u/g impliceert dat er geld is uitgeleend aan deze vennootschappen. In de tabel zijn deelnemingen opgenomen waaraan ook een geldlening is verstrekt. In 2025 is aan één verbonden partij geld verstrekt (investering) en alle vennootschappen hebben afgelost (desinvesteringen) conform leningsvoorwaarden. Er hebben geen afwaarderingen op de leningen aan de verbonden partijen plaatsgevonden.

5.1.3. Eigen vermogen en resultaat

€ x 1.000

	Boekwaarde 31-12-2025	Boekwaarde 31-12-2024
Algemene Reserve	940.883	933.612
Bestemmingsreserves	637.887	666.316
Gerealiseerde resultaat	85.303	99.293
Totaal	1.664.074	1.699.221

Figuur 14 Reserves

Het eigen vermogen bestaat uit de provinciale reserves en het gerealiseerde resultaat. Op de balans is deze indeling ook terug te vinden. Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan Provinciale Staten een bepaalde bestemming hebben gegeven. Het eigen vermogen is licht gedaald als gevolg van een lager resultaat over 2025 ten opzichte van 2024 en een afname van de bestemmingsreserves.

5.1.4. Algemene reserve (voorheen immunisatiereserve)

€ x 1 mln.

Inventarisatie incidentele weerstandscapaciteit	
Capaciteit Algemene reserve vrij aanwendbaar	847
Incidentele weerstandscapaciteit	847

Figuur 15 Algemene reserve

In bovenstaande tabel wordt weergegeven welk deel van de algemene reserve vrij aanwendbaar is. De algemene reserve heeft een inkomensfunctie voor de provincie Limburg, waarbij het doel is een vaste jaarlijkse inkomstenbron uit beleggingen te creëren. Tevens is dit de dekkingsbron van grote investeringen en het opvangen van onverwachte tegenvallers. De resultaten uit de beleggingen vloeien terug naar deze reserve. Afspraak is dat de maximale omvang € 1,1 miljard bedraagt. De omvang van de algemene reserve is van groot belang voor de provincie. Niet alleen financieel-technisch, maar ook politiek bestuurlijk is het van belang dat er breder wordt gekeken naar het totale vermogen. Met het totale vermogen worden immers onze bezittingen gefinancierd, waarbij de algemene reserve een vermogensbestanddeel vormt.

6. Ontwikkelingen bij verbonden partijen

In het boekjaar 2025 is in totaal voor € 36,3 mln. geïnvesteerd in de Provinciale deelnemingen en is bij wijze van desinvestering € 4,2 mln. aan kapitaal naar de Provincie teruggevloeid. In totaal is € 23,4 mln. afgewaardeerd bij de verbonden partijen. De grootste afwaardering is Holding Businesspark Luchthaven Maastricht NV (HBLM) met € 19,3 mln. Per saldo is de boekwaarde van de verbonden partijen toegenomen met € 8,7 mln. naar € 321,2 mln. (ultimo 2024: € 312,5 mln.).

De investering valt uiteen in Brightlands € 22,1 mln., luchthaven € 9,4 mln. en in Provinciale fondsen € 4,8 mln. De desinvesteringen hebben betrekking op de verbonden partijen: MKB-Leningenfonds, CSV Amsterdam BV en Chemelot Ventures BV.

De belangrijkste stijgingscomponent bestaat uit nieuwe of aanvullende investeringen in verbonden partijen voor een totaalbedrag van € 36,3 mln.

- Brightlands-activiteiten: circa € 22,1 mln.
- Maastricht Aachen Airport (luchthaven): circa € 9,4 mln.
- Provinciale fondsen / overige participaties: circa € 4,8 mln.

Er zijn ook substantiële waardeverminderingen doorgevoerd voor een bedrag van € 23,4 mln.

- Met name NV HBLM: € 19,26 mln. afwaardering
- Overige kleinere afwaarderingen

Daarnaast is er voor € 4,7 mln. gedesinvesteerd, waarvan de grootste post het MKB Leningenfonds is voor € 3,5 mln.

Dit verklaart gezamenlijk de netto toename van de verbonden partijen met € 8,7 mln.

Wat is het verband bij MAA tussen enerzijds investeringen en anderzijds afwaardering en de gevolgen hiervan voor de boekwaarde?

Tijdens de feitencontrole is besproken hoe dit zit.

‘Provinciale Staten hebben met het Statenbesluit Transitie MAA voor in totaal € 23,9 mln. aan agiokapitaal beschikbaar gesteld. MAA doet conform de vastgestelde begrotingen periodiek een capital call voor een deel van het toegezegde agiokapitaal. Bij iedere agiostorting (investering) neemt de boekwaarde van de Provincie toe met de omvang van de agiostorting. Parallel worden de stortingen voor een gelijke omvang periodiek afgewaardeerd, conform besluitvorming door PS.’

Er kan dus tegelijk sprake zijn van toename van de boekwaarde door agiostortingen en een daling van de boekwaarde door afwaardering.

Over de verslechterende positie van het Limburgs Energie Fonds B.V. heeft het college van Gedeputeerde Staten Provinciale Staten in 2025 actief geïnformeerd. Daarbij zijn mitigerende maatregelen genomen om toekomstige verliezen te dekken. Hierbij heeft een additionele storting in de risicoreserve Financieel Instrumentarium Sturing in Samenwerking ter hoogte van € 9,5 mln. plaatsgevonden (Najaarsnota 2025), zodat voldoende bufferruimte werd opgebouwd om toekomstige verliezen van LEF te kunnen opvangen.

Bij het opmaken van de jaarrekening 2025 zijn, in lijn met het beleid rondom Sturing in Samenwerking, de jaarlijkse revisiedocumenten opgesteld op basis van de meest actuele beschikbare informatie. Op basis van deze informatie is besloten het risico rondom LEF nader te waarderen en hiervoor een voorziening te treffen ter waarde van € 28 mln. Het vormen van de voorziening wordt volledig gedekt uit de risicoreserve Financieel Instrumentarium Sturing in Samenwerking en heeft daarmee geen effect op het resultaat. Dit is in lijn met het Besluit Begroting en Verantwoording. Deze extra last, als gevolg van het treffen de voorziening, heeft geleid tot de begrotingsoverschrijding in het overzicht van baten en lasten in programma 4, Nieuwe energie en Leefmilieu.

Er is in een afzonderlijke factsheet aandacht besteed aan de ontwikkeling van verbonden partijen van de provincie Limburg. Maar ook in de jaarstukken wordt vanaf pagina 228 hieraan aandacht besteed.

Vooruitkijkend naar 2025 werd bij de feitencontrole in 2025 verwacht dat een groot deel van de verbonden partijen in de beheerfase zal komen. Bij de feitencontrole is destijds gevraagd in hoeverre dit realistisch is, kijkend naar de portefeuille verbonden partijen, en is hier toen het volgende op toegelicht.

Over de levensfasen van deelnemingen en verbonden partijen is nu het volgende opgemerkt tijdens de feitencontrole.

‘Bij verstrijken van de looptijd is het bij fondsen inderdaad zo dat de investeringsfase wordt beëindigd na een aantal jaar (zoals vastgelegd in de juridische documenten) en dat dan de beheerfase wordt

ingegaan. In deze fase worden de bedrijven waarin is geïnvesteerd doorontwikkeld naar een verkoopbaar product/bedrijf. Voor de beheerfase zijn voor de meeste fondsen nu 6 jaar uitgetrokken. We zien bij Chemelot Ventures dat de beheerfase te kort is en dat deze verlengd is (behandeling PS vorig jaar). Dit is ook mogelijk bij andere fondsen met een harde einddatum (exit). Een gedwongen afbouw van portfoliobedrijven waarin het fonds heeft geïnvesteerd is niet verstandig vanuit financieel en maatschappelijk oogpunt.'

Dit is een algemene constatering en maatwerk blijft vereist doordat goed gekeken moet worden naar de levensfase en risico's van provinciale deelnemingen.

Dit vraagt ook veel van onze aandeelhoudersrol, omdat de middelen bij de Provincie vaak pas vrijkomen met een apart AvA besluit (via GS) en de provincie de bestaande verbonden partijen zorgvuldig moeten beheren. In de paragraaf portfoliomanagement vanaf pagina 243 is aan de afwaarderingen van de verbonden partijen alsook de toename van de risicoreserve te zien dat de risico's binnen de verbonden partijen toenemen, nu ook de economische omstandigheden langzaam kantelen.

Conform SIS 3.0 wordt jaarlijks één integrale risicoreserve vastgesteld voor de totale portefeuille van investeringen die voortvloeien uit de publieke taak. De omvang van deze reserve wordt bepaald op basis van een herwaardering van de risico's binnen de portefeuille. De uitkomsten van deze berekening voor 2025 zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Bepaling Risicoreserve SIS 3.0		Bedragen x € 1.000	
Mutatie risicoreserve	31-12-2024	31-12-2025	
Stand risicoreserve begin jaar	118.414	116.941	
Mutaties in het jaar:			
Stortingen in de risicoreserve gedurende boekjaar	13.880	18.037	
Afwaarderingen	-22.654	-23.379	
Bijstelling risicoreserve	7.301	-8.637	
Stand risicoreserve ultimo jaar	116.941	102.962	

Figuur 16 Risicoreserves

De risicoreserve is in het boekjaar 2025 netto met € 13,9 mln. afgenomen van € 116,9 mln. naar € 102,9 mln. Deze afname is het saldo van de volgende mutaties in 2025:

- € 18,0 mln. aan dotaties aan de risicoreserve, conform besluitvorming van Gedeputeerde Staten binnen de geldende kaders;
- € 23,4 mln. aan afwaarderingen binnen het portfolio als gevolg van de ontwikkeling van individuele investeringen;
- € 8,6 mln. onttrekking aan de risicoreserve als gevolg van de bijstelling van de risicoreserve op basis van de herwaardering van de individuele instrumenten binnen het SIS-portfolio.
- € 28,0 mln. voorziening getroffen ten aanzien van Limburgs Energie Fonds B.V., maar dit heeft geen invloed op de omvang van de risicoreserve.

Op basis van deze herwaardering bedraagt de benodigde risicoreserve per ultimo 2025 € 102,9 mln. Dit bedrag vormt de stand van de risicoreserve aan het einde van het boekjaar.

De fondsen met de grootste bedragen en risico's worden in onderstaande tabel benoemd en hieronder nader toegelicht. In onderstaande tabel wordt gerekend met boekwaarde; in de toelichting per verbonden partij wordt het cumulatief door de provincie Limburg verleend kapitaal weergegeven.

(X 1.000)

Verbonden partij	Boekwaarde 31-12-2024	Mutatie boekjaar	Boekwaarde 31-12-2025	Onderdeel van
Enexis Holding N.V.	6.203	-	6.203	Essent
Chemelot Participaties B.V.	97.764	14.154	111.918	Brightlands
Campus Vastgoed Greenport Venlo B.V.	15.666	4.465	20.131	Brightlands
Campus Vastgoed Greenport Venlo C.V.	8.097	-	8.097	Brightlands
Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo B.V.	11.898	-	11.898	Overig
Holding businesspark Luchthaven Maastricht N.V.	23.781	-9.781	14.000	MAA
LIOF N.V.	51.578	-	51.578	Fondsen
Limburgs Energie Fonds B.V.	54.543	2.521	57.064	Fondsen
Limburg Business Development Fonds B.V.	13.924	-1.188	12.737	Fondsen
Chemelot Ventures B.V.	9.744	-440	9.304	Fondsen

Figuur 17 Verbonden partijen

Enexis Holding N.V. (€ 6,2 mln.)

Doelstelling	Dit bedrijf verzorgt voor 2,8 mln. huishoudens en bedrijven de distributie van energie. De provincie Limburg heeft een belang van 16,12%.
Financieringen	De provincie heeft voor € 83,5 mln. financieringen uitstaan. En daarnaast is voor € 6,2 mln. kapitaal verstrekt door de provincie Limburg.
Risico	Naar verwachting nemen de investeringen onder impuls van de energietransitie de komende jaren fors toe, waardoor de kapitaalbehoefte van Enexis meestijgt. Hierdoor zal de komende jaren het dividend lager zijn. De provincie Limburg heeft in 2025 € 20,5 mln. aan dividend ontvangen ten opzichte van € 5,8 mln. in 2024. Wat is de reden van deze stijging? Bij de feitencontrole is dit besproken.

'Het dividend ad € 20,5 mln. ziet op boekjaar 2024 van Enexis. Dit dividend was nog gebaseerd op het 'oude' dividendbeleid, zijnde 50% van de nettowinst zonder dat een maximum aan de dividenduitkering was verbonden. Enexis heeft in 2024 een hogere nettowinst behaald dan in 2023, waardoor ook het dividend hoger was. Vanaf boekjaar 2025 wordt op basis van het gewijzigd dividendbeleid, zoals goedgekeurd door de AvA in 2025, 50% van de nettowinst met een maximum van € 100 mln. aan dividend uitgekeerd. Hierdoor houdt Enexis meer financiële ruimte om de fors toenemende investeringen te kunnen financieren. Voor Provincie Limburg betekent dit een maximaal dividend van (afgerond) € 16,12 mln.'

Chemelot Participaties B.V. (€ 111,9 mln.)

Doelstelling	Deze vennootschap is opgericht om deel te nemen in op de Chemelot Campus gevestigde bedrijven. Het cumulatief verleend kapitaal in deze vennootschap bedraagt € 162.1 mln. Vanaf 1 augustus 2024 is het rechtstreekse belang van de provincie Limburg in Chemelot Scientific Participations BV en Chemelot Campus Vastgoed CV ondergebracht onder Chemelot Participaties BV.
---------------------	--

Kapitaalbreng € 111,9 mln.

Risico Het risico voor de provincie betreft afwaardering van deze boekwaarde, welke is gerelateerd aan de deelnemingen van Chemelot Participaties BV. Dit betreffen Chemelot Research Facilities BV, Chemelot Campus BV en sinds 1 augustus 2024 Chemelot Campus Vastgoed CV en Chemelot Scientific Participations BV.
Van het totaal beschikbare krediet voor CRF BV van € 46 mln. is 50% als niet revolverend aangemerkt. Vanaf 1 augustus 2024 valt ook het krediet van Chemelot Campus Vastgoed CV van € 67 mln. onder Chemelot Participaties BV.

Campus Vastgoed Greenport Venlo B.V. (€ 20,1 mln.)

Doelstelling Het exploiteren en ontwikkelen van de Innovatoren, Villa Flora en omliggende campusgronden. De provincie heeft hier een belang van 76%.

Financiering € 12,7 mln. financiering. Daarnaast is er € 33,6 mln. aan kapitaal verstrekt. Uitstaande financiering daalt en verleend kapitaal stijgt. Hoe zit dit precies? Bovendien stijgt de boekwaarde. Hoe zit dit precies? Bij de feitencontrole is hier het volgende over aangegeven.

‘Provincie Limburg heeft als leninggever een lening verstrekt aan CVGV BV. De uitstaande geldlening daalt als gevolg van aflossingen door CVGV BV. Provincie Limburg is daarnaast aandeelhouder van CVGV BV. In 2025 is agio gestort in CVGV BV. Omdat in 2025 de agiostorting (ca. € 4,8 mln.) hoger is dan de afwaardering (ca. € 0,3 mln.) stijgt de boekwaarde van de deelneming.’

Risico De exploitatie is voorsnog structureel verlieslatend en er is geen direct zicht op een sluitende exploitatie. In 2023 is besloten om, naast een incidentele bijdrage in onderhoudskosten, tot 2030 structurele middelen ter beschikking te stellen om te komen tot een sluitende exploitatie. Doel is om in 2029 positieve resultaten te realiseren. Belangrijkste risico's zijn hier afwaardering deelneming, waardevermindering vastgoed en langer achterblijvende exploitatie.

Campus Vastgoed Greenport Venlo C.V. (€ 8,1 mln.)

Doelstelling De Innovatoren is ondergebracht in deze vennootschap. De beheertaken worden uitgevoerd door de B.V. Campus Vastgoed Greenport Venlo. De provincie heeft een 76% belang.

Kapitaalbreng Het cumulatief verleend kapitaal is € 8,1 mln.

Risico Leegstandsrisico van het vastgoed. Hierdoor loopt de provincie het risico dat (een deel van) de boekwaarde van de deelneming afgewaardeerd dient te worden ten gevolge van waardevermindering van het vastgoed.

Ontwikkelbedrijf Greenport Venlo B.V. (€ 11,9 mln.)

Doelstelling Ontwikkelen en uitgeven van vestigingslocaties voor bedrijven om regionale en economische ontwikkeling en werkgelegenheid te stimuleren. Naast de gebiedsontwikkeling exploiteert de vennootschap het parkmanagement in Trade Port Noord.

Kapitaalbreng € 11,9 mln. Er staat daarnaast een financiering uit van € 31,5 mln.

Risico Vertragingen door vergunningen en procedures. Netcongestie belemmert verdere groei. Verder is van belang het verwachte negatieve resultaat bij de gelieerde

entiteit Campus Vastgoed Greenport Venlo C.V.
Inmiddels is er een nieuwe directeur actief met een ontwikkelachtergrond.
Het Ontwikkelbedrijf heeft op dit moment vrijwel geen (grote) percelen vrij in de markt aan te bieden, hetgeen grote invloed heeft op de omzet. Er loopt een discussie over huisvesting van arbeidsmigranten op bedrijventerrein Greenport Venlo.

Holding Businesspark Luchthaven Maastricht N.V. (€ 14 mln.)

Doelstelling Deelnemen in of een belang nemen en beheren van andere ondernemingen die betrokken zijn bij het exploiteren van een luchthavenbedrijf. Tevens verhuur en in gebruik geven van gebouwen en terreinen.

Kapitaalbreng € 49,4 mln. Dit is een stijging van € 9,4 mln. De agiostorting van € 9,475 mln. is onderdeel van het Statenbesluit Transitie MAA d.d. december 2022, waarin de Staten hebben besloten tot het verstrekken van agiokapitaal aan NV HBLM tot een omvang van in totaal € 23,9 mln.
Daarnaast is er nog sprake van € 35,1 mln. aan financiering en € 20,9 mln. aan cumulatief verleende subsidie. Waarvoor is dit subsidiebedrag bedoeld en waar is dit uit gefinancierd? Bij de feitencontrole is dit toegelicht.

‘Dit betreft zowel de structurele NEDAB-subsidie van € 5,5 per jaar als de incidentele inhaal-NEDAB van in totaal € 10,9 mln., zoals beiden met het Statenbesluit Transitie MAA in december 2022 beschikbaar zijn gesteld. Tevens omvat dit subsidies die in de periode van 2014 tot en met voornoemd Statenbesluit zijn verstrekt.’

Risico Afwaardering boekwaarde, niet verkrijgen of behouden van vergunningen, neergang economie en niet halen ambities businessplan met betrekking tot elektrisch vliegen. Naar aanleiding van het exploitatieverlies in 2023 en 2024 is conform het vastgestelde businessplan 2023-2033 de agiostorting voor het wegwerken van achterstallig onderhoud afgewaardeerd.

Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering N.V. (LIOF) (€51,6 mln.)

Doelstelling Industriebank LIOF is de Limburgse ontwikkelingsmaatschappij. Kerntaken zijn acquisitie, participatie en ontwikkeling/innovatie.

Kapitaalbreng Cumulatief verleende subsidie: € 40,4 mln. Daarnaast is cumulatief kapitaal verstrekt voor een bedrag van € 51,6 mln.

Risico Niet uitvoeren van activiteiten, waardoor er een afbreukrisico voor de provincie ontstaat. Het risico bestaat dat LIOF onvoldoende functioneert als ontwikkelbedrijf voor de provincie of dat resultaten achterblijven.

Limburgs Energie Fonds (LEF) B.V. (€ 57,1 mln.)

Doelstelling Langjarig beheren van vermogen, waarbij het fonds middelen uitzet op revolverende basis voor duurzame energieopwekking, energiebesparing en de circulaire economie.

Kapitaalbreng € 68,5 mln.

Risico Onvoldoende projecten, risico van faillissement, afwaardering en reputatierisico voor provincie bij negatieve publiciteit. In 2024 is het LEF geconfronteerd met aanzienlijke financiële uitdagingen als gevolg van marktonzekerheid, operationele tegenvallers en specifieke problemen bij enkele grote projecten. Naar aanleiding

hiervan heeft in 2024 een afwaardering plaatsgevonden van € 11,4 mln. in de jaarrekening 2025 van de provincie Limburg. In de jaarrekening wordt aangegeven dat er een voorziening van € 28 mln. wordt gevormd voor het LEF.

Over 2024 heeft het fonds een verlies van € 15,7 mln. geleden, voornamelijk als gevolg van afwaarderingen in de bestaande portefeuille.

Hoe is het mogelijk dat gezien deze ontwikkelingen de boekwaarde stijgt?

Chemelot Ventures B.V. (€ 9,3 mln.)

Doelstelling Risicodragend investeren in andere vennootschappen; vooral in innovatieve (start-up) bedrijven op het gebied van chemische, medische en technologische materialen en life science.

Financieringen De provincie heeft € 9,3 mln. cumulatief kapitaal verstrekt.

Risico Het provinciaal risico is maximaal het toegezegde krediet van € 10 mln.; nu nog af te roepen € 0,7 mln. Vanuit balansperspectief bestaat er een risico op afwaardering van de boekwaarde.

Limburg Business Development Fonds (€ 12,7 mln.)

Doelstelling Financiering voor de ontwikkeling van ideeën naar producten van innovatieve MKB ondernemingen in de sectoren agrofood, logistiek, high-tech systemen, chemie, lifescience en crossovers tussen de sectoren.

Financieringen De provincie heeft € 24,4 mln. cumulatief kapitaal verstrekt.

Risico Het provinciaal risico is maximaal het toegezegde krediet van € 29,7 mln.; nu nog af te roepen € 5,3 mln. Vanuit balansperspectief bestaat er een risico op afwaardering van de boekwaarde.

7. Openstaande moties en toezeggingen

In de jaarstukken is opvolging gegeven aan toezegging 9594 om een afkortingenlijst toe te voegen. Ook is er in de bijlage van het Statenvoorstel conform toezegging 9593 een overzicht van moties en toezeggingen opgenomen.

Omschrijving Motie	Stand van zaken iBabs (peildatum 05-05-2026)	Constatering bij analyse (incl. ambtelijk wederhoor)
<p>3e Gewijzigde Motie 3183 Sol c.s. inzake Indicatoren en P&C-cyclus</p> <p>Roepen het College van Gedeputeerde Staten op om:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indicatoren met meer nadruk te gebruiken als motivatie op welke thema's intensivering van budget en activiteiten nodig is; - PS zo spoedig als realistisch mogelijk is te informeren hoe GS indicatoren gebruikt in de totstandkoming van nieuwe documenten in de P&C-cyclus; - De resultaten en activiteiten uit de doelenbomen van de door PS vastgestelde beleidskaders op te nemen. 	<p>10-3-2026 Deze motie wordt betrokken in de voorbereiding op de Jaarstukken 2025.</p> <p>Deadline: 01-07-2026</p>	<p>Deze motie wordt betrokken bij de doorontwikkeling van de P&C Beleidsmonitor. Over deze doorontwikkeling wordt een infosessie voorbereid die op korte termijn kan plaatsvinden als de agenda van de betreffende commissie dit toelaat.</p>
<p>Gewijzigde motie 3288 Berghorst inzake De samenleving is de toekomst</p> <p>En verzoeken het college:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Om aan de Toekomstvisie 2050 een 	<p>Deadline onbekend</p>	<p>In de jaarstukken een dekkingsvoorstel op te nemen voor het opstellen van deze analyse. → klopt dit, zo ja; waar is dit te vinden?</p> <p>Er is nog geen dekkingsvoorstel gemaakt omdat de kosten en het plan van aanpak nog besproken wordt.</p>

Omschrijving Motie	Stand van zaken iBabs (peildatum 05-05-2026)	Constatering bij analyse (incl. ambtelijk wederhoor)
<p>analyse toe te voegen die ingaat op de vraag of en hoe onze mensen en gemeenschappen, en daarmee onze samenleving, de verwachte ingrijpende veranderingen kunnen dragen op basis van de principes van brede welvaart;</p> <ul style="list-style-type: none"> - In deze analyse nadrukkelijk aandacht te hebben voor de verscheidenheid van de Limburgse samenleving, sociaal maatschappelijke achterstanden, de uitdagingen van de beroepsbevolking en gemeenschappen in de stad en op het platteland; - Deze analyse op te stellen parallel aan het gesprek met de samenleving en bestuurlijke samenwerkingspartners en dit gesprek te gebruiken om de analyse te voeden; - In de jaarstukken een dekkingsvoorstel op te nemen voor het opstellen van deze analyse. 		

Omschrijving Toezegging	Stand van zaken iBabs (peildatum 05-05-2026)	Constatering bij analyse (incl. ambtelijk wederhoor)
<p>9546 Informeren over korting op de SPUK's en de gevolgen voor het beleid</p> <p>Gedeputeerde Satijn zegt u toe, met inachtneming van de vertaling van het Regeerakkoord, u over de korting op de SPUKs en wat die gevolgen hiervan zullen zijn voor ons beleid te informeren.</p>	<p>5-5-2026 De reactie is verwerkt in de jaarstukken 2025 en kan worden afgedaan na PS vergadering van 19-6-2026.</p>	
<p>9638 Financiële rendementen voortvloeiend uit het erfpachtkader</p> <p>Gedeputeerde Demollin zegt toe dat de financiële Rendementen voortvloeiend uit het erfpachtkader met PS zullen worden gedeeld.</p>	<p>11-2-2026 toezegging is uitgevoerd. De financiële rendementen voortvloeiend uit het erfpachtkader worden met PS gedeeld via de Jaarstukken (in de verplichte paragraaf portfoliomanagement).</p>	
<p>9680 inzicht onderbesteding</p> <p>Gedeputeerde Satijn zegt toe om samen met de accountant te onderzoeken of een systematiek kan worden ontwikkeld waarmee inzichtelijk wordt gemaakt wanneer de onderbesteding in enig jaar leidt tot daadwerkelijke uitgaven in het daaropvolgende jaar en of deze uitgaven bijdragen aan de oorspronkelijke</p>	<p>10-3-2026 Dit wordt in de analyse van de overboekingsvoorstellen jaarstukken 2025 betrokken.</p>	<p>Wat is hier de stand van zaken? Hierover zal Provinciale Staten op korte termijn worden geïnformeerd via een MPH.</p>

Omschrijving Toezegging	Stand van zaken iBabs (peildatum 05-05-2026)	Constatering bij analyse (incl. ambtelijk wederhoor)
doelrealisatie.		
<p>9692 Afhankelijkheid van rijksmiddelen Provincie Limburg</p> <p>Gedeputeerde Satijn zegt toe om in aanloop naar de volgende jaarstukken in beeld te brengen op welke wijze wordt opgegaan met afhankelijkheden rondom rijksmiddelen, alsmede binnen de verstrekte subsidies en door de provincie uitgevoerde projecten.</p>	<p>5-5-2026 De reactie is verwerkt in de jaarstukken 2025 en kan worden afgedaan na PS vergadering van 19-6-2026.</p>	
<p>9700 Bijdrage opzet subsidieregelingen aan realistischere begroting ihkv onderbesteding</p> <p>Gedeputeerde Satijn zegt toe in de context van de onderbesteding te kijken of de opzet van de subsidieregelingen nog meer kan bijdragen aan een realistischere begroting en daarmee het beperken van de onderbesteding.</p>	<p>31-3-2026 De reactie is verwerkt in de jaarstukken 2025.</p>	